

SZÉCHENYI 2020

AGRÁRMINISZTERIUM

A MAGYAR HALGAZDÁLKODÁSI OPERATÍV PROGRAM ÉRTÉKELÉSI TERVÉBEN FOGLALT ÉRTÉKELÉSI FELADATOK FELÜLVIZSGÁLT MÓDSZERTANA

2020

BUDAPEST

Európai Unió
Európai Tengerügyi
és Halászati Alap

BEFETETÉS A JÖVŐBE

Készült „A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program megvalósítását szolgáló Technikai Segítségnyújtás Projekt” keretében.

Megrendelő Szervezet

Agrárminisztérium

Vidékfejlesztési Programok Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság

1860 Budapest, Pf.: 1.

Kapcsolattartó

dr. Minda Péter

főosztályvezető

peter.minda@am.gov.hu

Összeállította

Nemzeti Agrárkutató és Innovációs Központ

Tartalom

Bevezetés	3
I. Általános szakmai háttér	3
II. Jogi keretek.....	5
Feladat meghatározása	6
I. Az értékelés célja.....	6
II. Az értékelésre vonatkozó tartalmi elvárások.....	6
III. Az értékelésre vonatkozó formai elvárások	8
IV. Az értékelési módszertan alapelvei	9
V. Az értékelések lépései	10
1. Strukturálás.....	10
2. Megfigyelés.....	12
3. Elemzés	12
4. Értékelés	14
A MAHOP értékelésének meghatározott főbb fókussterületei.....	15
I. Az operatív program, valamint a releváns uniós és a nemzeti fejlesztési törekvések összhangjának értékelése	15
1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció	15
2. Nemzeti Akvakultúra Stratégiai Terv.....	17
3. Partnerségi Megállapodás.....	17
4. A makroregionális vagy tengeri medencéket érintő stratégiákra vonatkozó információk	18
5. Natura 2000 Irányelv.....	19
6. Kapcsolódás a vízpolitikához.....	20
7. Éves Fejlesztési Keret	20
II. Az intézményrendszer működésének értékelése	21
III. Energiahatékony beruházások növelése, a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentését eredményező beruházások támogatása.....	25
IV. A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának a támogatása.....	30
V. A halfogyasztási szokások változása, a fogyasztói magatartás változása, a fogyasztói igényekhez való alkalmazkodás, termékfejlesztés.....	34
VI. Kutatás, fejlesztés, technológiai innováció.....	39
VII. Vállalkozások, különösen a kkv-k versenyképességének javítása, a helyi gazdaság erősödése	43
VIII. Az esélyegyenlőségi és munkahely-teremtési célok érvényesülése.....	47

Bevezetés

I. Általános szakmai háttér

Magyarország fontos szerepet játszik az Európai Unió (a továbbiakban: EU) édesvízi haltermelésében, a halgazdálkodás a hazai állattenyésztés bruttó termelési értékének évek óta 2-2,5 százaléka, növekedési lehetőségei jók. A multifunkcionális és intenzív halgazdálkodási módszerek fokozatos térhódításával a haltermelés gazdasági szerepe és integrációja fokozódott, de még további növekedési lehetőségeket rejt magában. A turizmusra, vendéglátásra, környezetvédelmi szolgáltatásokra épülő diverzifikációnak számos gazdasági előnye van, amelyeket az EU „kék növekedésének” szellemében a többi ágazati fejlesztéssel (természetvédelem, turizmus, vízgazdálkodás, élelmiszeripar) összehangoltan kívánja a halgazdálkodási operatív program támogatni. A minőségi friss hal és a haltermékek fogyasztásának szintjét megfelelő marketinggel, technológiai fejlesztésekkel és az országos értékesítés kiépítésével lehetne növelni.

A magyar tógazdasági halgazdálkodás alapja a ponty. Az évszázados tenyésztői munka eredményeként rendelkezésre állnak a különböző adottságokhoz és termelési célokhoz adaptált, államilag elismert pontyfajták. E pontyfajták a magyar akvakultúra legértékesebb genetikai erőforrását alkotják, amelynek megóvásáról a jövőben is gondoskodni kell. A kínai pontyfélék (fehér busa, pettyes busa, amur) aránya némileg csökkent az elmúlt években, de az utóbbi évek technológiai előrelépései ellenére sem sikerült növelni az értékesebb fajok (pl. harcsaformájúak, sügérfélék, csuka, compó, tokfélék stb.) arányát. A termelésbiológiai-ökológiai és ökonómiai szempontoknak egyaránt megfelelő multispecies-, illetve polikultúrás termelési szerkezet kialakítása szakmai kihívás a halastavi gazdálkodók számára.

Magyarország halfogyasztásának számítása a nemzetközi számítási módszertanra való áttérés miatt a megelőző évekhez képest mintegy 25-30 százalék többletet mutat. A különbség abból adódik, hogy az import termékeket hazánk eddig nettó módon számította, míg az EU-ban és az EU-n kívüli országok többségében bruttó (élő súlyra átszámított) módon veszik figyelembe. A világ halfogyasztását a FAO is ezen a módon számítja. A halfogyasztás változásának összehasonlíthatósága miatt az új számítási módszertanra való áttérést a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (2014-2020, a továbbiakban: MAHOP) indítására időzítettük. Halfogyasztásunk a maga 6-6,5 kg/fő/év mennyiségével elsősorban a konzervatív

fogyasztói szokások miatt lényegesen elmarad az európai (24 kg) és a világtól (20,5 kg). A halfogyasztás növelésének minden lehetséges eszközét igénybe vesszük. A támogatásokkal növeljük az új termelő halastavak számát és nagyságát, a megtermelt halak fajválasztékát. A meglévő halastavak felújításával és korszerűsítésével a biztonságos termelés feltételét teremtjük meg. Az intenzív haltermelő rendszerek támogatásával a folyamatos termelést és a piacra jutást segítjük, a korszerű halfeldolgozók támogatásával pedig a magas hozzáadott értékű haltermékeket biztosítjuk a piac számára. Ezek a program „árualap biztosító lábai”, a hosszú távú halfogyasztást növelő marketingstratégia megvalósítása pedig a program „PR lába”. A halfogyasztást is befolyásoló tényezők közül kiemelnénk azt a tényt, hogy az egyre csökkenő tengeri fogások és egyre inkább veszélybe kerülő tengeri halpopulációk ellenére a hal iránti kereslet egyre inkább növekszik. Ezt a növekvő keresletet csak a dinamikusan növekvő világszintű akvakultúra képes kielégíteni. Ugyanakkor az EU akvakultúrája az utóbbi 10-20 évben gyakorlatilag stagnált. Ezt az állapotot szeretné az EU megváltoztatni, és a 2014-2020-as időszakban kiemelten kívánja támogatni az akvakultúra fejlesztését (beleértve az édesvízi akvakultúrát is). A tendencia érzékeltetéséhez bemutatunk néhány számot:

- 2004-2006. évek a 2000-2006-os programozási időszak részeként – Halászati Orientációs Pénzügyi Eszközből (az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program része, de önálló strukturális alapként) az uniós keret 4,4 millió euró volt (évente 1,76 millió euró);
- 2007-2013-as programozási időszak – Európai Halászati Alapból a Halászati Operatív Program (a továbbiakban: HOP) keretében 34,9 millió euró (évente 4,99 millió euró)
- 2014-2020-as programozási időszak – Európai Tengerügyi és Halászati Alapból a MAHOP keretében 39,1 millió euró (évente 5,59 millió euró)

Mindezen pozitív trendek ellenére le kell szögezni, hogy a halgazdálkodás és akvakultúra támogatása eltöprekszik más ágazatok támogatottságához képest. Míg az ágazat a hazai állattenyésztés bruttó termelési értékének 1,69 százalékát (2018. évi adat) adja, a GDP-hez az akvakultúra és a halfeldolgozó ágazat együttesen is csak 0,02 százalékkal járul hozzá. A MAHOP teljes összege az összes operatív program keretében Magyarországnak juttatott EU-támogatásnak mindössze 0,16 százaléka. Ez könnyebbé teszi az értékelési rendszer kialakítását és végrehajtását a nagyobb és komplexebb operatív programokhoz képest, ugyanakkor a méretből fakadó egyszerűbb rendszer kialakítása során nem szabad engedményeket tenni az értékelés alaposságának rovására.

II. Jogi keretek

Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1303/2013/EU rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: 1303/2013/EU rendelet) 54. cikke alapján értékeléseket kell végezni az operatív programok kidolgozása, minőségének és végrehajtásának a javítása érdekében, valamint eredményességük, hatékonyságuk és hatásuk felmérésére. Az adott európai strukturális és beruházási alap küldetésével összhangban értékelni kell az operatív programok hatását az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégia célértékeihez képest, valamint – adott esetben – figyelemmel az adott program méretére a GDP-hez és az érintett programterületen jellemző munkanélküliséghez képest.

Az értékeléseket a program végrehajtásáért felelős hatóságoktól funkcionálisan független belső vagy külső szakértőknek kell végeznie.

Az Európai Parlament és a Tanács 2014. május 15-i 508/2014/EU rendelete az Európai Tengerügyi és Halászati Alapról, valamint a 2328/2003/EK, a 861/2006/EK, az 1198/2006/EK és a 791/2007/EK tanácsi rendelet, valamint az 1255/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: 508/2014/EU rendelet) 107. cikke előírja, hogy az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (a továbbiakban: ETHA) teljesítményének mérése céljából közös monitoring- és értékelési keretet kell kidolgozni az ETHA-ból finanszírozott megosztott irányítású műveletekhez, valamint rögzíti, hogy a szóban forgó rendszer célja, hogy segítse a közös halászati politika (a továbbiakban: KHP) és az integrált tengerpolitika (a továbbiakban: ITP) terén elért előrehaladás és eredmények bemutatását; az ETHA-ból finanszírozott műveletek eredményességének, hatékonyságának és relevanciájának értékelését; a KHP és ITP célzottabb támogatásához való hozzájárulást; a monitoringgal és az értékeléssel kapcsolatos általános tanulási folyamat támogatását; és az ETHA-ból finanszírozott műveletek szilárd, tényalapú, a döntéshozatali folyamatot támogató értékelésének biztosítását.

Feladat meghatározása

A MAHOP Irányító Hatóság által elkészített Értékelési Tervben foglalt értékelési témakörök és tevékenységek támogatják az operatív program hatékony végrehajtását és a célkitűzések elérését.

I. Az értékelés célja

A MAHOP értékeléseinek célja, hogy

- a folyamatos visszacsatolásokon keresztül javítsák a végrehajtás minőségét, hatékonyságát és eredményességét;
- bemutassák a KHP terén elért előrehaladást és eredményeket;
- értékeljék az ETHA-ból finanszírozott műveletek eredményességét, hatékonyságát, relevanciáját és uniós célokhoz való hozzájárulását;
- hozzájáruljanak a KHP célzottabb támogatásához;
- biztosítsák az ETHA-ból finanszírozott műveletek tényalapú, a döntéshozatali folyamatot támogató értékelését;
- érdemi információkat szolgáltatassanak a fejlesztéspolitika jövőbeni alakítása, illetve a támogatások felhasználásának átláthatóságára vonatkozóan.

Az értékelésnek képesnek kell lennie az ETHA-társfinanszírozású támogatások eredményességének, hatékonyságának és hatásainak mérésére lehetőség szerint úgy, hogy az intelligens, fenntartható és befogadó növekedés uniós stratégiájában megfogalmazott célértékekhez történő hozzájárulás kimutatható legyen. Az operatív program és a kiegészítő programok hatásának és eredményének értékelése elősegíti az uniós prioritások megvalósítását, valamint hozzájárul az operatív program (általános és konkrét) célkitűzéseinek ellenőrzéséhez és utókövetéséhez a teljes értékelési időszak során. Továbbá szükséges az operatív program átfogó nemzeti célokhoz történő hozzájárulásának vizsgálata is.

II. Az értékelésre vonatkozó tartalmi elvárások

- Csak úgy fogadható el következtetés és javaslat, ha az azt megalapozó megállapítások megjelennek az egyes (releváns) fejezetekben.
- A megállapítások alapjául szolgáló tényeket le kell vezetni, részletesen be kell mutatni.
- Javasolt a fő következtetések összefoglalása minden fejezet végén.

a) Helyzetértékelés

- EU stratégiai céljai, ezekre kiadott szabályozásai – irányelvek, útmutatók stb.
- a stratégiai keretrendszerben hol foglalnak helyet a vizsgált fejlesztések
- a szakpolitikai kihívások összegzése, szükséges (jövőbeni) fejlesztési területek
- jogszabályi háttér, jelentősebb módosítások bemutatása
- MAHOP intézményrendszer (a program végrehajtásában részt vevő intézmények, jelentősebb változások ismertetése stb.)
- MAHOP felhívások vizsgálata
 - cél, kedvezményezett, támogatási forma, támogatható és nem támogatható tevékenységek, főbb műszaki elvárások, pályázati eljárásrend típusa
 - az értékelés által vizsgált terület fejlesztéseire dedikált keret – kezdeti és aktuális Éves Fejlesztési Keret (a továbbiakban: ÉFK) alapján történő összehasonlítás
 - vizsgált felhívások státusza (mikor kerültek meghirdetésre, változtak-e a meghirdetésük óta, felfüggesztésre/lezárásra kerültek-e, a felhívásokhoz kapcsolódó IH közlemények stb.)
- a korábbi időszakok értékeléseinek megállapításai, a megfogalmazott javaslatok nyomon követése
- 2020-tól a 2021-2027-es időszak tervezésének státusza (EU jogszabályi javaslat) – várható prioritások a jelenlegi időszak tapasztalatai alapján

b) Eredmények, hatások bemutatása:

- fejlesztéspolitikai szempontok (pl. mennyi és mekkora volumenű projekt valósult meg)
- hogyan indult az időszak és ehhez képest hogyan teljesített az intézményrendszer, mi tekinthető a jövőben is követendő gyakorlatnak
- pénzügyi előrehaladás vizsgálata
- pályázási nehézségek, adminisztratív terhek, legjellemzőbb problémák a kedvezményezettek/intézményrendszer oldalán
- pályázati feltételek értékelése (felhívások tartalmával kapcsolatos megállapítások – forráskeret meghatározása megfelelő volt-e, a pályázók köre megfelelően volt-e kijelölve, a pályázatok elbírásának menete, támogatási szerződés módosítások, helyszíni ellenőrzések, stb.)
- monitoring
- indikátorok használata

- elvárások a kedvezményezettek felé, illetve az intézményrendszeren belül
- indikátorokkal kapcsolatos elvárások, azok alkalmazása a szakmai célok nyomán követésére
- szakmai indikátorokkal kapcsolatos pozitív/negatív megállapítások (jól-rosszul meghatározott indikátorok, mennyire mérhetőek, akadt-e gond az előállítással)
- hogyan segítik a vizsgált felhívások/elvárások a MAHOP-ban rögzített, vagy a szakpolitika által deklarált stratégiai célok elérését
- pénzügyi indikátorok vizsgálata
- a kötelező vállalások és kiválasztási kritériumok keretében tett önkéntes vállalások értékelése az eredményekhez való hozzájárulás tekintetében

III. Az értékelésre vonatkozó formai elvárások

a) Általános elvárások

- Egyértelműség a megbízó és az értékelő számára az értékelés végeredményére vonatkozóan.
- Következetesség, hogy az értékelések jellegükben és tartalmukban nagy mértékben hasonlítsanak.
- Az értékelések összehasonlító elemzésének és összefoglalásának lehetővé tétele.
- A lehető legvilágosabb és legegyszerűbb értékelés elkészítése.
- Az értékelés vegye figyelembe a fő közönséget, vagyis a minisztériumi és EU-szintű döntéshozókat, kedvezményezetteket.

b) Írásra vonatkozó elvárások

- Az értékelés legyen egyszerű, világos és könnyen érthető.
- A tartalom megalapozásához minimális háttér információ megadása.
- A fő pontokat a szakasz elején kell elhelyezni.
- A megállapításokat és ajánlásokat (ha van ilyen), témák köré szükséges rendezni.
- A részletes adatelemzési anyagot (amennyiben releváns) függelékben/mellékletben kell el.

IV. Az értékelési módszertan alapelvei

Az értékelések elsődleges célja az operatív program és a keretében nyújtott támogatások olyan objektív vizsgálata, amelynek során az értékelők az előre meghatározott teljesítmény-kategóriák, -kritériumok és -mutatók alapján vizsgálják a rendelkezésre álló források felhasználásának gazdaságosságát, hatékonyságát és eredményességét (3E). Ehhez több szinten is vizsgálni kell az operatív program végrehajtásának sikerességét. Szükség van az egyes támogatott projektek monitoring adatainak értékelésére, a programkomponensek szinergiájának elemzésére, valamint a program egészének vizsgálatára, mind a 3E elvének teljesülése, mind A Magyarország Partnerségi Megállapodása a 2014-2020-as fejlesztési időszakra (a továbbiakban: Partnerségi Megállapodás) és az Európa 2020 Stratégia célkitűzéseinek teljesüléséhez való hozzájárulás szempontjából. Ennek megfelelően, a MAHOP Értékelési Tervében meghatározottakkal összhangban az értékelési témaköröknek vizsgálniuk kell az uniós prioritások keretében meghatározott eredményindikátorok teljesülését (eredményességi értékelés) és, amennyiben releváns, az output indikátoroknak az eredményindikátorok teljesüléséhez való hozzájárulását (hatásértékelés), de figyelemmel kell lenniük a fejlesztéspolitika végrehajtására és az intézményrendszer működésére is (intézményi és végrehajtási értékelések). Az operatív program hatásának és az uniós célkitűzések teljesítésének mérése részben kvalitatív elemzések útján kell, hogy történjen, de mind az egyes projektek, mind az egész operatív program értékelésében fontos az indikátorteljesülés kvantitatív elemzése is. Az értékelésnek használhatónak és hasznosulónak, tárgyilagosnak, teljeskörűnek, függetlennek, az érintett partnerek bevonásával megvalósulóknak, nyilvánosnak és kivitelezhetőnek kell lennie.

Az értékelés során az értékelőknek egyaránt választ kell keresniük arra a kérdésre, van-e kimutatható hatása a támogatott intézkedéseknek (tényellentétes hatáselemzés), illetve miért és hogyan fejt ki az adott intézkedés a hatását (elméletalapú hatáselemzés). A fentiek miatt a következtetések nagyobb megbízhatósága érdekében az értékelőknek a hatáselemzési módszerek triangulációjára kell törekedniük, a lehető legszélesebb körű kvalitatív és kvantitatív adatforrást felhasználva az elemzéshez (támogatási intézményrendszeri adatok értékelése, célzott vizsgálatok a támogatottak körében, esettanulmányok és interjúk készítése, indikátorok és monitoring adatok értékelése).

Jelen anyagunkban felhasználtuk és beépítettük „Az EU Strukturális Alapjai által finanszírozott programok értékelésének módszertana, MEANS füzetek 1999. III. kötet, Főbb értékelési technikák és eszközök” című Európai Bizottság XVI. Főigazgatóság által elkészített dokumentumot.

V. Az értékelések lépései

- Strukturálás: az értékelendő hatások tisztázása és besorolása, az értékelési kritériumok meghatározása, a megfigyelési eszköz kiválasztása
- Megfigyelés: a megfigyelés témakörének meghatározása, adatgyűjtés
- Elemzés: az adatok összehasonlítása, hatások becslése
- Értékelés: értékítélet a különböző értékelési szempontok alapján, és az értékítéletek szintetizálása

1. Strukturálás

a) Az értékelendő hatások tisztázása és besorolása, az értékelési kritériumok meghatározása

Össze kell gyűjteni a kérdéseket, amelyeket az értékelésnek meg kell válaszolnia. Pl., hogy melyek a program leghatékonyabb részei, indokolt-e a program, vannak-e a programnak váratlan negatív hatásai? Minden egyes kérdést le kell bontani értékelendő hatásokra, pl. beruházások nagysága, a foglalkoztatás növekedése. Minden egyes kérdés bírálati kritériumhoz kapcsolódik, például a keresett és/vagy elért hatás releváns-e? Összhangban van-e a célkitűzésekkel, a hatásokkal? Tartós-e?

Az ebben a lépésben alkalmazható eszközök azt a célt szolgálják, hogy a kérdéseket összeállítsák, tisztázzák, besorolják, majd ezután kiválasszák azokat, amelyekre az értékelésnek választ kell adnia.

b) A megfigyelési eszközök kiválasztása

A második lépésben megtörténik az értékelési kérdések átalakítása a mutatókkal és leírásokkal. A következő kérdések merülhetnek fel a fent említett példával: „Elegendő-e a programok által elért foglalkoztatási hatás összehasonlítva a ráfordítással?”. Ebből a következő hatásmutatót lehet kialakítani: „az állami költségvetés kiadása /egy nettó új munkahely”.

c) A változások megfigyelésének lehetséges eszközei

A **kérdőíves felmérés** a klasszikus megoldások közé tartozik, komplex programok átfogó értékelésében azonban alkalmazása nehézségekbe ütközhet. A kérdőíves felmérés lényege, hogy legyen reprezentatív. Lehet online, telefonos, személyes, a megkérdezettek adottságaitól, lehetőségeitől függően. Megfelelő elemszám esetén már le lehet vonni belőle következtetéseket. Az EUPR adatokból nem látható okok, működési jellemzők, lakossági vélemények értékelésére alkalmazható.

A megfigyelés kivitelezhető a **végző kedvezményezettekkel készített egyéni interjúk** segítségével (közvetett megfigyelés). Interjúk lefolytatása mind az intézményrendszeren belül, mind a kedvezményezettek körében a szisztematikus hibák, nehézségek, illetve a pozitívumok azonosítása érdekében. Arra érdemes kiemelt figyelmet fordítani, hogy az interjúk (mivel kisszámú alannyal készülnek) súlya ne legyen túlreprezentált az értékelésben. Plusz információk, esetlegesen az adatokban nem jelentkező okok feltárásának lehet az eszköze.

A megfigyelés kivitelezhető **a program érintettjeivel készített interjúk révén is** (közvetlen megfigyelés). A program értékelése céljából elsősorban az Irányító Hatóság, a Közreműködő Szervezet, a Monitoring Bizottsági tagok, valamint a Magyar Akvakultúra és Halászati Szakmaközi Szervezet és a Magyar Országos Horgász Szövetség megkérdezése merülhet fel.

A végző kedvezményezettekkel, illetve az érintettekkel alkotott fókuszcsoportok mind az adat-, mind a véleménygyűjtés esetében jól használhatók.

Az **esettanulmányok készítése** során figyelembe kell venni mind a közvetlen, mind a közvetett érintetteket, valamint a különböző programösszetevők komplexitását. Ez az eszköz az összegyűjtött adatok mélyreható vizsgálatán alapszik. Vonatkozhat egyénekre, programokra, szervezetekre, projektekre, illetve döntéshozatali folyamatokra. Olyan értékeléseknél javasolt, amelyek programok megvalósításának komplex eljárásaival kapcsolatos részletes elemzésekre és a programok hatásainak megvilágítására vonatkoznak. Az esettanulmány a holisztikus elemzés módszere, komplex helyzetekre alkalmazva lépésről lépésre haladva állítják össze, az oksági összefüggések bemutatására törekedve.

A fókuszcsoportban lefolytatott strukturált viták feltárják a különböző nézetazonosságokat és különbségeket, valamint az esetleges konfrontációkat az értékelt program relevanciája, megvalósítása, eredményei és hatásai tekintetében. A fókuszcsoport azonos jellemzőkkel rendelkező személyekből áll, és minőségi információt szolgáltat. Összehozza a végrehajtókat, az érintetteket és/vagy végső kedvezményezetteket és nagymennyiségű minőségi információt biztosít viszonylag rövid idő alatt a megosztott intelligencia elve alapján.

Dokumentumelemzés

- Jogszabályok (uniós és hazai) változásainak vizsgálata
- ÉFK vizsgálata
- A program módosítások vizsgálata
- Eljárásrendek, kézikönyvek, útmutatók vizsgálata
- Korábbi évek Éves Végrehajtási Jelentéseinek tanulmányozása, az azokban tett értékelői megállapítások nyomon követése

2. Megfigyelés

a) Megfigyelés témakörének meghatározása

A megfigyelés témakörét úgy kell szűkíteni, hogy ne okozzon túlzott költségeket, de eléggé nagy legyen ahhoz, hogy hiteles információt hozzon létre, valamint eléggé konkrét legyen annak érdekében, hogy az értékelendő hatásokat jól kiemelje. Alkalmazásakor kompromisszumokat kell kötni, hogy mely érintett kategóriák legyenek megfigyelve, pl. azok, amelyek alapján legvilágosabb kép rajzolódik ki a programról, vagy amelyek a „legjobb gyakorlat”-nak megfelelő esetek.

b) Adatgyűjtés

A primer adatok összegyűjtése. Ha az értékelés csak szekunder adatokra építhető, akkor lényeges az előzetes kutatások, a statisztikai adatok és a monitoring információk összegyűjtése.

3. Elemzés

a) Az adatok összehasonlítása

A primer és/vagy szekunder adatok olyan módon való feltárása, amely egyben induktív jellegű következtetések és összehasonlítások meghozatalát segíti. Az indukció során minél több egyedre vonatkozó információ megléte szükséges, hiszen mindez az induktív következtetés

megbízhatóságát növeli. A nem teljes indukcióra vonatkozó ötféle módszer¹ alapján az adott jelenség oka meghatározható, ha megfigyeljük, milyen körülmények között játszódik le ismét. A körülmények lehetnek azonosak (megegyezés módszere), eltérőek (különbözőség módszere), részben azonosak és részben eltérőek (megegyezés és különbözőség módszere), a jelenség okára lehet a körülmény kizárásával (a maradék módszere) és azok megváltozásával (megváltozás módszere) is következtetni.

Az adatelemzés lehetséges eszközei

Amennyiben az értékelés egy meghatározott területre vonatkozik, lehetséges mélyreható vizsgálatot végezni a tevékenység és annak hatásai közötti kapcsolatokra vonatkozóan, pl. MSTR, illetve EUPR projektadatok elemzésével (kötelezettségvállalások, kifizetések, indikátorok stb.). Több választási lehetőség is rendelkezésre áll:

Faktoranalízis

Olyan sokdimenziós statisztikai elemzőtechnika, amelyet nagymennyiségű adat osztályozására alkalmaznak olyan esetekben, amikor sok változóról áll rendelkezésre információ. Lehetővé teszi az adatok egyszerű grafikonos megjelenítését, és az adott jelenség feltárását.

A faktoranalízis különböző célokat szolgálhat az értékelésben:

- A kedvezményezettek reakcióinak és jellegzetességeinek részletes elemzése, továbbá a beavatkozások relatív hatékonyságának jobb megértése.
- A jelenségek közötti kapcsolatok feltárása és ezáltal a lehetséges támogatási tényezők azonosítása, amelyek erősíthetik vagy gyengíthetik a program hatását.

Előnye, hogy a mennyiségi adatokat tipizáló jelleggel vizsgálja, ezért nagyon alkalmas, ha az értékelésnél osztályokat kell alkotni a népességben belül (pl. végzettség, szakma, stb.).

Delphi-módszer

A hatások értékelésére dolgozták ki, az adatokat szakértők bevonásával elemzi, hasonlóan a szakértői panelhez. A módszer akkor javasolható, ha a kérdések egyszerűek (néhány célkitűzéssel jellemezhető, technikai jellegű program) és a cél egy elszigetelt beavatkozás potenciális hatásai mennyiségi felmérésének megalapozása.

¹ Mill-féle indukciós következtetési szabályok *John Stuart Mill (1806–1873)*

Alkalmazásának főbb lépése, hogy kérdőívek segítségével kérdéseket kell feltenni a szakértőknek abból a célból, hogy esetleg valamiféle konvergenciát, illetve konszenzust lehessen elérni.

b) Hatások becslése

A program nettó hatásainak megállapításához deduktív megközelítésű ok-okozati elemzés szükséges. Az általánosból az egyedire következtetve, okok és hatások feltételezésének igazolásán alapszik. Az értékelés technikai irodalma gyakran részesíti előnyben az ilyen funkciót betöltő és számszerűsített elemzőeszközöket (pl. összehasonlító elemzés.). Az itt alkalmazható eszközök a program nettó hatásainak becslését segítik mikro és makrogazdasági szinten [input-output modellek, makrogazdasági modellek (zárt, háromszereplős), és/vagy Delphi-módszer, összehasonlító csoportképzés, vagy az összefüggésekben lévő tendenciákat vizsgáló regresszióanalízis].

4. Értékelés

a) Értéktételek a különböző értékelési szempontok alapján

Az értékelésnek képesnek kell lennie megítélni, vajon azok a hatások, amelyeket a program létrehozott, vagy létre fog hozni, elegendőek-e vagy nem. Itt használható eszközök pl. a költséghatékonysági analízis vagy a benchmarking.

b) Az értéktételek szintetizálása

Az értékelés utolsó lépése a különböző kritériumok alapján kimunkált részbírálatok végső szintézisének megalkotása. E funkció teljes vagy részleges betöltésére alkalmas eszközök:

- szakértői panel
- multikritériumos elemzés (helyzetértékelés, döntések, intézkedések hatásának értékelése)
- költség-haszonelemzés

Az eszközök bemutatásánál a következők vehetők figyelembe:

- Átfogó értékelés: Az egész program átfogóan kerül értékelésre a maga teljes komplexitásában, ebben az esetben a hatásokat makroszinten kell értékelni.
- Mélyreható (in-depth) értékelés: Egy kérdés vizsgálata.

A MAHOP értékelésének meghatározott főbb fókuszterületei

A MAHOP Értékelési Terv 2014-2020 című dokumentumban javasolt hat fókuszterület elemzését megelőzően minden esetben vizsgálni szükséges *az operatív program, valamint a releváns uniós és a nemzeti fejlesztési törekvések összhangját*, valamint *az intézményrendszer működését*.

1. Energiahatékony beruházások növelése, a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentését eredményező beruházások támogatása.
2. A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának a támogatása.
3. A halfogyasztási szokások változása, a fogyasztói magatartás változása, a fogyasztói igényekhez való alkalmazkodás, termékfejlesztés.
4. Kutatás, fejlesztés, technológiai innováció.
5. Vállalkozások, különösen a kkv-k versenyképességének javítása, a helyi gazdaság erősödése.
6. Az esélyegyenlőségi és munkahely-teremtési célok érvényesülése.

A fentiekben felsorolt két témakörre és hat fókuszterületre vonatkoztatva, a következő nyolc alfejezetben bemutatjuk az alkalmazni javasolt értékelési módszertant. A módszertan főbb elemeit (megválaszolendő kérdések, értékelési módszerek, adatforrások, időbeli és pénzügyi keretek) az áttekinthetőség érdekében táblázatosan mutatjuk be. Fontos azonban megjegyezni, hogy amennyiben nem állnak rendelkezésre a javasolt értékeléshez szükséges adatok, vagy azok nem hozzáférhetőek, akkor a módszertan módosítható, vagy eltérhet a jelen dokumentumban leírtaktól.

I. Az operatív program, valamint a releváns uniós és a nemzeti fejlesztési törekvések összhangjának értékelése

1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

„A hazai (Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció, a továbbiakban: OFTK) és az uniós (Európa 2020 Stratégia, valamint a Nemzeti Reform Programban rögzített vállalások) fejlesztési szükségletek és növekedési lehetőségek alapján a 2014-2020-as tervezési ciklus

átfogó nemzeti fejlesztési célja a fenntartható, magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővítésére épülő gazdasági növekedés. Az átfogó nemzeti fejlesztési célkitűzés egyúttal támaszkodik a gazdasági növekedés két alapvető forrására, az erőforrások bővítésére, vagyis a foglalkoztatás kiszélesítésére, valamint az erőforrások hatékonyabb felhasználására, azaz a gazdaság technológiai fejlődésére, a magasabb hozzáadott értékű termelésre.”²

Az átfogó nemzeti fejlesztési célhoz az OFTK-ban kijelölt öt fő nemzeti fejlesztési (támogatási) prioritás kapcsolódik, amelyek átfogják a fejlesztéspolitika egészét, beleértve a vidékfejlesztési célkitűzéseket és hozzájárulást is:

1. A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásuk fokozása
2. A foglalkoztatás növelése (a gazdaságfejlesztési, a foglalkoztatási, oktatási, társadalmi felzárkózási szakpolitikák által, tekintettel a területi különbségekre)
3. Az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése
4. A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése
5. A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása

Az OFTK célrendszer kialakításának fontos tényezői voltak az EU fejlesztési politikáinak (kohéziós, valamint a vidékfejlesztési és halászati politika) 2014-2020-as célkitűzései. Mindez a Partnerségi Megállapodásban testesül meg, ami azonosítja Magyarország legfontosabb kihívásait és kitűzi fő fejlesztési prioritásait, támogatva az Európa 2020 Stratégiát és együttesen átfogva az EU által támogatásra javasolt 11 tematikus célkitűzést is.

Az EU 11 tematikus célkitűzésével összhangban Magyarország legfontosabb gazdasági, társadalmi és környezeti kihívásai, fejlesztési szükségletei és növekedési lehetőségei - az Európai Strukturális és Beruházási Alapok (a továbbiakban: ESB alapok) felhasználásáról szóló Közös Stratégiai Keret célkitűzésein alapulva - 11 tematikus cél formájában kerültek meghatározásra. A fejlesztéseket megalapozó helyzetértékelés egyaránt támaszkodik a közösségi törekvésekre, az Európa 2020 Stratégiára, a Nemzeti Reform Programban tett vállalásokra, és az országspecifikus ajánlásokra, valamint az átfogó nemzeti stratégiákra, mindenekelőtt az OFTK-ra.

² Magyarország Partnerségi Megállapodása a 2014-2020-as fejlesztési időszakra

2. Nemzeti Akvakultúra Stratégiai Terv

A többéves nemzeti stratégiai terveket az uniós akvakultúra fenntartható fejlesztéséről szóló 2013. évi stratégiai iránymutatásban megfogalmazott prioritások figyelembevételével, és a stratégiai iránymutatás mellékletében megadott vázlat alapján kellett elkészíteniük a tagállamoknak. A 2015. évben elfogadott Nemzeti Akvakultúra Stratégiai Terv (a továbbiakban: NAS) tartalmazza a hazai akvakultúra ágazat hosszútávú fejlesztési céljait. A kapcsolódás vizsgálata szükséges.

3. Partnerségi Megállapodás

Az értékelés során figyelembe kell venni a Partnerségi Megállapodás célkitűzéseire való hozzájárulását. A MAHOP a Partnerségi Megállapodás két célkitűzéséhez járul hozzá közvetlenül, ezek vizsgálata kiemelt fontosságú.

EU tematikus cél 3: A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EMVA keretében), a halászati és akvakultúra-ágazat (az ETHA keretében) versenyképességének javítása

EU tematikus cél 6: A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása.

Magyarország átfogó fő fejlesztési irányait a 6. tematikus cél esetében az EU 7. Környezetvédelmi akcióprogramjához csatlakozó 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program és az OFTK jelöli ki, összhangban a vízre, szennyvízre és hulladéokra vonatkozó EU Keretirányelvekkel.

A MAHOP közvetetten kapcsolódik az 1. és 8. EU tematikus célkitűzésekhez is, azonban a Partnerségi Megállapodásban nem került számszerűsítésre a MAHOP hozzájárulás összege:

EU tematikus cél 1: A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése

EU tematikus cél 8: A fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása

Magyarországon nem csupán az európai léptékkal mérve is alacsony foglalkoztatási ráta miatt elsőrendű gazdasági kihívás a foglalkoztatás bővítése, hanem azért is, mert a foglalkoztatás kiszélesítése egyúttal a gazdasági növekedés ma még kiaknázatlan, pótlólagos erőforrása. Mindenekelőtt a mikro-, kis- és középvállalkozásokban (a továbbiakban: KKV) foglalkoztatási kapacitásainak erősítése, a munkaerő-igényes gazdasági ágazatok fejlesztése terén nyílnak meg új lehetőségek. A KKV-kban rejlő potenciál kiaknázása érdekében támogatni kell a KKV-k termelői beruházásainak kapacitásfejlesztését, ezáltal növelve azokban rejlő közvetett foglalkoztatási lehetőségeket is.

A magas élőmunka-igényű ágazatok fejlesztése sok új munkahelyet eredményezhet. Az alacsony iskolai végzettségű, illetve hátrányos helyzetű álláskereső foglalkoztatásának javításában nagy szerepe lehet az ilyen ágazatok fejlesztésének. E szektorok a termelékenység növekedése mellett sem veszítenek munkahelyeket, a piaci lehetőségek bővülésével és új beruházások indításával pedig a munkaerő-kereslet erőteljes növekedését, illetve a szürkefoglalkoztatás fehéredését lehet elérni. A mező- és halgazdálkodás kibontakozási potenciálját célirányos alapok és programjaik segítik a jövőben is. Az említett ágazatok szintén fontos tényezői a 2014-2020-as időszakban uniós szinten is hangsúlyt élvező megújuló energetikai, energiahatékonysági és vízgazdálkodási beruházásoknak is, amelyek az alacsonyan képzett munkaerő számára fenntartható munkahelyeket teremtenek.

A halgazdálkodási szektor a foglalkoztatottak kis részét képviseli (mintegy 7-8 000 család.), azonban munkaerőigényes ágazatként a fejlesztések foglalkoztatást növelő hatása erős, különösen a helyi gazdaságba integrált fejlesztéseknél. A hatás elsősorban az ország néhány kistérségében lokálisan jelentkezik. A halgazdálkodás emellett közvetve alapot szolgáltat más szektorok foglalkoztatás-bővítéséhez is, például a turizmus vagy a tájgazdálkodás esetében.

4. A makroregionális vagy tengeri medencéket érintő stratégiákra vonatkozó információk

A Partnerségi Megállapodás 3.1.4 fejezetében rögzítésre kerültek az ESB alapok keretében folytatott együttműködés főbb kiemelt területei, figyelembe véve a makroregionális és a tengeri medencéket érintő stratégiákat is. Ennek keretében Magyarország rész vesz az EU Duna Régió Stratégiában (a továbbiakban: EUSDR), ami a MAHOP tervezésénél is figyelembe vételre került. A MAHOP egyes intézkedései közvetlenül hozzájárulnak az EUSDR pilléreinek és

cselekvési területeinek megvalósításához. Tekintettel arra, hogy az ETHA Éves Végrehajtási Jelentés Európai Bizottság által összeállított sablonjának 16. pontja a makroregionális stratégiákhoz és a tengeri medencéket érintő stratégiákhoz való hozzájárulás, valamint arra, hogy a MAHOP egyes intézkedései közvetlenül hozzájárulnak az EUSDR „A Duna régióban a környezet védelme” pillérének „a biodiverzitás, a táj, valamint a levegő- és talajminőség megőrzése”, valamint „a vizek minőségének helyreállítása és megőrzése” cselekvési területeinek megvalósításához, a kapcsolódás vizsgálata szükséges.

5. Natura 2000 Irányelv

Magyarország területének 22,2 százaléka (2,067 millió hektár) európai uniós vagy természetvédelmi oltalom alatt áll. A Natura 2000 területek aránya hazánkban 21,44 százalékot tesz ki (madárvédelmi területként, természetvédelmi területként, vagy mindkettőként), ami 1,9 millió hektárt jelent. A tógazdaságok, mint vizes élőhelyek területén fellelhető gazdag növény- és állatvilág egyedülálló természeti értéket jelent Magyarországnak és Európának, így ennek a változatos élővilágnak a fenntartása összetársadalmi érdek. Magyarország Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terve (National Prioritised Action Framework) több olyan prioritást és cselekvést foglal magában, amelyek összhangban vannak a MAHOP intézkedéseivel (MAHOP 1.2 és 2.5 intézkedések).

Míg egyes MAHOP intézkedések közvetett módon támogatják a Natura 2000 programot, a MAHOP nem biztosít közvetlen támogatást a Natura 2000-hez kapcsolódó programokhoz. A MAHOP által támogatott tevékenységek erősítik a Natura 2000 célok teljesülését, különösen mivel számos magyar tógazdaság Natura 2000 területen található. A MAHOP 2.5 intézkedése kompenzációs támogatást irányoz elő a környezetbarát haltermeléssel összefüggésben keletkező jövedelemkiesésért. A gazdálkodók által vállalt önkéntes önkorlátozás hasonló lehet a Natura 2000 gazdálkodási tervekben foglalt kötelezettségekhez, azonban független azoktól, és nem korlátozódik a Natura 2000 területeken működő gazdaságokra. Minderre tekintettel a kapcsolódás vizsgálata szükséges.

6. Kapcsolódás a vízpolitikához

A MAHOP megvalósítása során a vízminőség-védelmi kérdések hangsúlyt kapnak. Az integrált ártérkezelés és a folyóvizek hosszanti átjárhatóságának javítása hozzájárul a vízfolyások ökológiai állapotának és a vízminőség javításához, ami összhangban van a Víz Keretirányelv célkitűzéseivel. Ezt a célt a MAHOP 1.2-es intézkedése szolgálja, így a kapcsolódás vizsgálata szükséges.

7. Éves Fejlesztési Keret

Az ÉFK egy fejlesztési program adott évben meghirdetendő, valamint a már meghirdetett felhívások alapadatait tartalmazza, amelyből megismerhető a konstrukció címe, a rendelkezésre álló forráskeret, vagy a meghirdetés tervezett időpontja. A fejlesztési keretek kormányhatározatban történő közzétételével minden támogatást igénylő időben megismerheti a pályázáshoz szükséges legfontosabb információkat. Az ÉFK-k tervezési folyamatának és a tartalmának értékelése iránymutatás lehet annak érdekében, hogy minél inkább biztosított legyen az operatív programmal való összhang, és a tartalmi finomhangolások megalapozottan kerüljenek meghatározásra.

A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program éves fejlesztési keretének megállapításáról szóló 1056/2016. (II. 17.) Korm. határozat a módszertani felülvizsgálat idejéig hét alkalommal, az operatív program szövege pedig három alkalommal módosult. Ezek összhangját mindenképpen vizsgálni szükséges a program eredményességének meghatározása érdekében.

Elvégzendő feladat: az ÉFK és az operatív program összhangjának, az operatív programban meghatározott célok leképezésének vizsgálata az alábbiak szerint:

- az operatív programban meghatározott célok ÉFK lefedettségének vizsgálata
- a célok egymáshoz való kapcsolódása, szinergia lehetőségek feltárása
- a beavatkozások forrásarányosságának vizsgálata.

II. Az intézményrendszer működésének értékelése

Az értékelési feladat indokoltsága:

A MAHOP értékelésének elvégzéséhez elengedhetetlenül fontos az intézményrendszer vizsgálata. Az intézményrendszer értékelésére vonatkozó részt az értékelési fókuszterület struktúrából kiemelve tárgyaljuk, mivel az intézményrendszer minden fókuszterület esetében közös, vagyis ennek fókuszterületenkénti értékelése óhatatlanul párhuzamosságokat és átfedéseket eredményezne, rontva az értékelés hatékonyságát.

Kapcsolódó intézkedések:

Az intézményrendszer működése valamennyi MAHOP intézkedésre hatással van.

Szakmai háttér:

Hazai vonatkozásban – a közösségi jogszabályt alapul véve – a 2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 272/2014. Korm. rendelet) határozza meg a fejlesztéspolitikai intézményrendszer szereplőinek feladatkörét. Magyarországon valamennyi operatív program esetében a hazai fejlesztéspolitikai intézményrendszer biztosítja az intézkedések szabályszerű végrehajtását, az uniós források Európai Bizottságtól történő lehívását és a forrásokkal való elszámolást. Ide tartozik a koordináló szervezet, az irányító hatóság, az igazoló hatóság, a közreműködő szervezet, illetve az audit hatóság.

Az Európai Bizottság által végzett ellenőrzések

A strukturális és beruházási intézkedések kiadásaival kapcsolatban a tagállamokban elvégzett bizottsági ellenőrzések jogalapját az 1303/2013/EU rendelet 75. cikkének (1) és (2) bekezdése képezi. Ez a rendelkezés meghatározza az Európai Bizottság hatásköreit és feladatait a megosztott irányítás keretében. Az említett rendelet 74. cikke rendelkezik a tagállamok (ideértve az ellenőrzés során ellenőrzött szerveket) feladatairól.

A tagállamokban működő irányítási és kontrollrendszerek értékelésének közös módszertanáról szóló EGESIF_14-0010-final (2014.12.18) Bizottsági iránymutatás gyakorlati segítségként szolgál az auditorok számára a tagállamok által az ESB-alapok programjaihoz létrehozott irányítási és kontrollrendszerek működésének értékeléséhez annak érdekében, hogy objektíven, egységesen és átláthatóan értékeljék az irányítási és kontrollrendszerek kulcsfontosságú szabályozási követelményeknek való megfelelését.

Az iránymutatást az audit hatóságok is felhasználhatják az irányítási és kontrollrendszereken belüli egyéb auditszervezetek munkájának értékelésekor/felügyeletkor, vagy önértékelő eszközként saját auditeljárásaiknak a bizottsági elvárásoknak való megfelelésének biztosítása céljából. Az irányító hatóságoknak, igazoló hatóságoknak és közreműködő szervezeteiknek ugyanakkor szintén ajánlott a dokumentum figyelembe vétele és önértékelő eszközként való használata.

Audit Hatóság által végzett ellenőrzések

Az 1303/2013/EU rendelet 127. cikke szerint az audit hatóság elvégzi az operatív program irányítási és kontrollrendszere megfelelő működésének és a műveletek egy megfelelő mintájának auditjait, elkészíti az auditvéleményt és az auditok során tett fő megállapításokat tartalmazó kontrolljelentést. A 272/2014. Korm. rendelet 16. §-a alapján az audit hatóság folytatja le az 1303/2013/EU rendeletnek megfelelően a kijelölési kritériumok teljesülésének értékelését, elkészíti az audit stratégiát, elvégzi a rendszerellenőrzéseket, a projektek mintavételes ellenőrzését, illetve az éves elszámolások vizsgálatát. Az audit hatóság tevékenysége során funkcionális függetlenséggel rendelkezik. Az audit hatóság feladatait az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság látja el.

Az értékelés módszertana:

Értékelés fókuszterülete	Az intézményrendszer felépítése és működése
Értékelési fókuszterület indoklása	<p>A támogatási intézményrendszer felépítése és működése meghatározó fontosságú a pályázatok hatékony elbírálása, a támogatások biztosítása és a teljesítés monitorozása szempontjából egyaránt. A támogatási intézményrendszer hatékony működésének biztosítása érdekében folyamatos visszacsatolásra van szükség.</p> <p>Értékelés típusa: intézményi értékelés</p>
Az értékelés során megválaszolandó főbb kérdések	<ul style="list-style-type: none"> - Megfelelően elősegítik-e az alkalmazott eljárások és az intézményrendszer a MAHOP-ban megfogalmazott célkitűzések elérését? - Vannak-e a MAHOP végrehajtását és hatékonyságát negatívan befolyásoló intézményi vagy eljárási tényezők? - Mennyire kidolgozottak, átláthatóak, egyszerűek és ügyfélbarátak a támogatások igényléséhez kapcsolódó eljárások? - Megfelelően segíti-e az adatgyűjtési rendszer az Éves Végrehajtási Jelentések és az értékelések elkészítését? - Mennyire hatékony az intézkedések végrehajtása? - Melyek a támogatási rendszer értékelése során megfogalmazott fontosabb következtetések és javaslatok? - Merültek-e fel a támogatások jogosulatlan felhasználásával, illetve kettős finanszírozással kapcsolatos problémák? - Milyen lehetőségek vannak a forrásabszorpció javítására? - Szükség van-e a keretösszegek átcsoportosítására, és ha igen, miért?
Értékelési módszerek	<p>Tervezett értékelési módszerek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A támogatási intézményrendszeri folyamatok értékelése. • Az Európai Bizottság által elvégzett audit (rendszerauditok vagy tematikus ellenőrzések) vizsgálatok ellenőrzési jelentéseinek elemzése. (Amennyiben az adott jelentés nem nyilvános, abban az esetben az Irányító Hatóság által a jelentés megállapításaira vonatkozó intézkedési terv vizsgálata szükséges). • Az Audit Hatóság által elvégzett rendszerellenőrzések, tematikus ellenőrzések és mintavételes ellenőrzések ellenőrző jelentéseinek vizsgálata. (Amennyiben az adott jelentés nem nyilvános, abban az esetben az Irányító Hatóság által a jelentés megállapításaira vonatkozó intézkedési terv vizsgálata szükséges.) <p>Az intézményrendszer értékelése az alábbi módszerek kombinációjával történik:</p> <ul style="list-style-type: none"> • minőségi vizsgálatok: fókuszcsoporthoz vagy szakértői panelek vagy mélyinterjúk az Irányító Hatóság és/vagy a támogatási intézményrendszer egyéb szereplőivel, és/vagy Monitoring Bizottság tagjaival, és/vagy kedvezményezettekkel stb. • a többi fókuszterület értékelése során gyűjtött primer és szekunder adatok eredményességi elemzése

Adatforrások	<ul style="list-style-type: none"> • az Irányító Hatóságtól és/vagy a Monitoring Bizottság tagjaitól és/vagy a támogatási intézményrendszer egyéb szereplőitől gyűjtött információ a MAHOP végrehajtására vonatkozóan, beleértve az Éves Végrehajtási Jelentésekben, az értékelésekben, az audit megállapításokban és más releváns dokumentumokban foglalt információkat • a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer és szekunder adatok
Értékelés időbeli keretei	<p>2018. 03. 31-ig – 2017. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2019. 03. 31-ig – 2018. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2020. 03. 31-ig – 2019. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2021. 03. 31-ig – 2020. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2022. 03. 31-ig – 2021. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2023. 03. 31-ig – 2022. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>legkésőbb 2023. november 30-ig – összegző dokumentumhoz</p>
Értékelés időtartama	három hónap
Kezdet dátuma	2018. január 1.

III. Energiahatékony beruházások növelése, a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentését eredményező beruházások támogatása

Az értékelési feladat indokoltsága:

A 2014-2020-as tervezési időszakban az ETHA forrásból finanszírozott támogatások felhasználása felé az egyik legfőbb elvárás az Európai Bizottság részéről, hogy a beruházás valamilyen innovatív elemet tartalmazva valósuljon meg. Jelen értékelési fókuszterület egyértelműen olyan beruházásokhoz kapcsolódik, amelyek célja az energiahatékony és víztakarékos haltermelés. Emiatt jelen fókuszterület szoros összefüggésben van a „Kutatás, fejlesztés, technológiai innováció” fókuszterülettel, mivel mindkettő az innovatív fejlesztéseket értékeli, de amíg a „Kutatás, fejlesztés, technológiai innováció” fókuszterület értékelése általánosságban vizsgálja az innovatív komponensek meglétét és hozzájárulását az általános és programspecifikus KFI célokhoz, addig jelen fókuszterület esetében az innováció csupán a környezetbarát gazdálkodás elérését szolgáló eszköz, és az értékelés az energiahatékonyságra és az erőforrás-takarékosságra koncentrál.

Kapcsolódó intézkedések:

- 2.1 intézkedés: Az akvakultúra terén történő innováció ösztönzése
- 2.2. intézkedés: Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása
- 2.3 intézkedés: A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése
- 2.4 intézkedés: Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások
- 5.3.3 intézkedés: A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása

Szakmai háttér:

A MAHOP támogatásával többféleképpen valósulhat meg a környezetkímélő és energiatakarékos technológiák fejlesztése. Az operatív program alapján ennek négy pillére van:

- a kutatóhelyek által K+F projektek keretében kidolgozott, a célterületre irányuló innovatív technológia-prototípusok;
- a tógazdasági haltermelésben megvalósított energiahatékony és környezetkímélő beruházások;
- az intenzív üzemű haltermelésben megvalósított energiahatékony, víztakarékos és környezetkímélő beruházások;

- a halfeldolgozás terén megvalósított energiahatékony, víztakarékos és környezetkímélő beruházások.

A tógazdaságokon belüli intenzív termelő egységek létrehozása tavi recirkulációs vagy „tó a tóban” technológiára építve egyértelműen a fókuszterület célját szolgálja. Itt a fejlesztendő technológiák lényege, hogy az intenzíven takarmányozott és népesített kis tavak vagy medencék vizét az extenzív technológiával termelő tavak tisztítják, ami után visszaforgatják az intenzív részre. Így a granulált, teljes értékű takarmánnyal bevitt tápanyagok a tisztító tóban is hasznosulnak, és a rendszer az éves feltöltési vízigényen és a párolgási, valamint a szivárgási veszteség pótlásán túl nem használ fel vizet, másrészt az extenzív tó tápanyag-utánpótlására külön nincs szükség.

Magyarország az intenzív üzemi haltermeléshez (is) kiváló adottságokkal rendelkezik, mivel hazánk geotermikus potenciálja igen magas, így ezt kihasználva viszonylag olcsón lehet fedezni az intenzív recirkulációs rendszerek hő-, illetve vízigényét. A fosszilis energiahordozók kiváltása történhet a hulladékhő-források másodlagos hasznosításával, de lehetőség van a megújuló energiaforrások alkalmazására is. A recirkulációs üzemekben való haltermelés lehetőségei szinte korlátlanok – mivel a belső környezet minden paraméterét (hőmérséklet, sótartalom, oldott oxigén stb.) szabályozni lehet –, így szinte bármilyen halfaj termelhető. A telepek tápanyagban dús, meleg elfolyó vizét „kaskád-szerűen” hasznosítva tovább növelhető az erőforráshatékonyosság. Innovatív technológiák alkalmazásával az energiafelhasználást minimalizálni lehet, így a termelési költség csökkenthető. Az energiahatékonyág mellett a másik fő fejlesztési irány a zárt rendszerekben az elfolyó víz (ezzel együtt a napi vízcseré) mennyiségének a csökkentése, illetve az elengedett víz szennyezettségének mérséklése. A kérdés megoldására jelenleg számos technológiai megoldás létezik. Ilyenek a modern mechanikai és biológiai szűrők, és az UV fény, illetve az ózon segítségével történő vízfertőtlenítők. Az elfolyóvíz terheltségének csökkentésére szolgál a másodlagos biológiai utótisztítók alkalmazása, ami lehet wetland-szerű, de várakozásaink szerint egyre több akvapóniás rendszer létesítésére is sor fog kerülni. Ez utóbbi egységek nem csak a víz szervesanyag tartalmát csökkentik, hanem értékesíthető „melléktermékeket” is előállítanak (zöldségek, fűszerek).

A halfeldolgozás energia- (hűtés, fagyasztás, hőkezelés) és vízigenyes folyamat (különböző tisztítási fázisok), így e területen is fontos az energia-hatékony és a vízhasználatra pozitív hatást gyakorló beruházások vizsgálata. Fontos megjegyezni, hogy a halfeldolgozók által elengedett szennyvíz veszélyes hulladéknak minősül, így ennek ártalmatlanítása fokozott figyelmet igényel. A fókuszterülethez kapcsolódó intézkedések kedvezményezettjei a 2.1-es intézkedés esetében akvakultúra kutatással és/vagy oktatással foglalkozó költségvetési kutatóhelyek és felsőoktatási intézmények önállóan, vagy meghatározott kedvezményezetti körrel konzorciumként. A többi intézkedés keretében KKV-k pályázhatnak.

Az értékelés módszertana:

Értékelés fókuszterülete	Energiahatékony beruházások növelése, a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt negatív hatás csökkentését eredményező beruházások támogatása
Értékelési fókuszterület indoklása	<p>Uniós elvárás a környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, környezetkímélő akvakultúra támogatása, valamint a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló környezetkímélő beruházások támogatása. Ezzel összhangban a MAHOP támogatja az innovatív módszereket és az olyan technológiákat, amelyek a fenti célok megvalósítására irányulnak.</p> <p>Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi</p>
Az értékelés során megválaszolandó főbb kérdések	<ul style="list-style-type: none"> - Mekkora a támogatási szerződésekkel lekötött és a vizsgált időszak végéig elszámolt összegek aránya a teljes támogatási kerethez képest? - Mekkora a jelen fókuszterülethez kapcsolódó felhívásokon belül a támogatás felhasználás hatékonysága (mennyi a visszavont támogatási kérelmek/elállások száma, összege és mekkora a fel nem használt forrás)? - Mekkora a kedvezményezettnek számára a támogatási szerződésben megítélt és a vizsgált időszak végéig elszámolt támogatás aránya? - Mennyi a fókuszterülethez tartozó új haltermelő kapacitás létesítésére szolgáló beruházás (projektszám és támogatási összeg)? - Mennyi a meglévő haltermelő kapacitás fókuszterülethez tartozó célból történő felújítását szolgáló beruházás (projektszám és támogatási összeg)? - Mennyire van összhangban az eredményindikátorok teljesülése a NAS félidős és célidőszaki monitoring mutatóival és stratégiai mutatószámaival? - Hogyan járulnak hozzá a fókuszterületen megvalósuló projektek az OFTK-ben, az Európa 2020 Stratégiában, a Nemzeti Reform Programban, valamint a Partnerségi Megállapodásban meghatározott célok teljesüléséhez? - Megfelelően elősegítik-e az alkalmazott eljárások és intézkedések a MAHOP 2.1, 2.2, 2.3. 2.4. és 5.3.3. intézkedéseiben megfogalmazott, a fókuszterülethez kapcsolódó célkitűzések elérését? - Vannak-e az intézkedések végrehajtását és hatékonyságát negatívan befolyásoló tényezők? - Mekkora a támogatási koncentráció, azaz az egy támogatási szerződésre jutó (uniós és hazai) támogatás átlagos összege?
Értékelési módszerek	<p>Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a támogatott projektekre kapott forrás felhasználásának hatékonysági vizsgálata • a kedvezményezettek által vállalt eredményindikátorok elemzése • a támogatott projektek földrajzi eloszlásának vizsgálata • esettanulmány készítése • egy best practice bemutatása, hogy a MAHOP támogatás segítségével hogyan került megvalósításra egy példaértékű energiahatékony, környezetkímélő beruházás

	<p>Monitoring adatok elemzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött adatok értékelése és/vagy a meghatározott szervezet által szolgáltatott adatok alapján • a támogatási intézményrendszeri adatok értékelése
Adatforrások	<ul style="list-style-type: none"> • az Irányító Hatóságtól és/vagy a Monitoring Bizottság tagjaitól és/vagy a támogatási intézményrendszer egyéb szereplőitől gyűjtött információ a KFI komponenst tartalmazó projektek végrehajtására vonatkozóan, beleértve az Éves Végrehajtási Jelentésekben, és más releváns dokumentumokban foglalt információkat • a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer adatok
Értékelés időbeli keretei	<p>2018. 03. 31-ig – 2017. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2019. 03. 31-ig – 2018. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2020. 03. 31-ig – 2019. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2021. 03. 31-ig – 2020. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2022. 03. 31-ig – 2021. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2023. 03. 31-ig – 2022. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez legkésőbb 2023. november 30-ig – összegző dokumentumhoz</p>
Értékelés időtartama	három hónap
Kezdés dátuma	2018. január 1.

IV. A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának a támogatása.

Az értékelési feladat indoklása:

Az 1303/2013/EU rendelet 8. cikkével összhangban a MAHOP is figyelembe veszi a fenntartható fejlődés elvét, valamint a környezet minőségének megóvása, védelme és állapotának javítása céljait. A MAHOP egyedi célkitűzése a természetes vizek (nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek) rehabilitációja, valamint a magas szintű környezetvédelmet biztosító akvakultúra előmozdítása.

Kapcsolódó intézkedések:

- 1.2 intézkedés: Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve az ívási helyek fejlesztését és a vándorló halfajok vándorlási útvonalainak biztosítását
- 2.5. intézkedés: A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása

Szakmai háttér:

A magyarországi halastavak növelik a szárazzá váló Kárpát-medencében a vízi és vizes élőhelyek kiterjedését. Ez a jelentős méretű terület igen fontos szerepet kap mind természetvédelmi, mind vízgazdálkodási szempontból.

A halastavak által létrehozott vizes élőhelyek számos növény és állatfajnak nyújtanak élő, táplálkozó és szaporodóhelyet, aminek következtében a tógazdaságok biodiverzitása igen nagy, ezáltal egyedülálló természeti értéket jelentenek Magyarországnak és Európának. Ennek a változatos élővilágnak a fenntartása állami érdek, amelyhez nagymértékben hozzájárul, hogy a tógazdasági haltermelés környezetterhelése rendkívül alacsony, emellett a gazdálkodás évszázados szakmai tapasztalatokra alapozottan folyik.

Natura 2000 területekkel kapcsolatos közvetlen támogatásokat elsődlegesen a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program és a Vidékfejlesztési Program biztosít. A MAHOP a Natura 2000 területek speciális szükségleteit közvetlenül nem támogatja, ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy számos magyarországi tógazdaság Natura 2000 területen helyezkedik el, és jelentős szerepet játszik ezek biodiverzitásának fenntartásában. Az ilyen halastavakra az illetékes természetvédelmi hatóság más tógazdaságoktól eltérő, speciális gazdálkodási előírásokat állapíthat meg.

Vízgazdálkodási szempontból a halastavak és halastórendszerek a tavaszi vízfelesleg idején betárazzák a vizet, amelyet aztán a nyári aszályos időszak során haltermelésre használnak. Ezáltal – termelési funkciójukon túl és a biodiverzitás fenntartása mellett – hozzájárulnak a vízgazdálkodás javításához, az árvíz-, belvív- és aszálykárok mérsékléséhez, a talajvízszint szabályozásához és a klíma temperálásához. Ez a hatás a jövőben várhatóan még inkább fel fog értékelődni, mivel az előrejelzések alapján a klímaváltozás hatására Magyarországon tovább fog csökkenni a vegetációs időszak csapadékösszege.

A halastavak ökoszisztéma-szolgáltatásainak támogatására, a Natura 2000 területekkel összeegyeztethető technológiák, módszerek bevezetésére, illetve a mindezekkel összefüggő többletköltségek és kieső termelés kompenzálására a MAHOP „A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása” című intézkedése keretében különítettek el forrást.

A Partnerségi Megállapodás az EU 11 tematikus célkitűzése közül az EU 6. tematikus célterület keretében tárgyalja a környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítását.

A MAHOP figyelembe veszi a környezetvédelmi követelményeket. A pályázatok elbírálása során különös figyelmet fordítanak arra, hogy a támogatott tevékenységek ne mondjanak ellent a hatályos környezetvédelmi jogszabályoknak. Csak azok a pályázatok támogathatók, amelyek környezetvédelmi szempontból legalább semlegesek, negatív környezeti hatás esetén a pályázat nem támogatható.

A vizek jó ökológiai állapotának és a halállomány természetes megújulásának biztosítása szempontjából az adott vízre jellemző halfajokra alapuló fenntartható halgazdálkodás kialakítása szükséges. Kiemelten fontosak a felszíni vízhálózatba szervesen kapcsolódó természetes vizeken az élőhelyek megóvására és fejlesztésére szolgáló beruházások (ívóhelyek létesítése és felújítása, vándorlási útvonalak kialakítása). Ezen célok a MAHOP 1.2-es intézkedése keretében támogathatóak.

Az értékelés módszertana:

Értékelés fókuszterülete	A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának a támogatása.
<p>Értékelési fókuszterület indoklása</p>	<p>A Kormány a Partnerségi Megállapodásban célul tűzte ki a környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítását, illetve a halászati, halgazdálkodási ágazat helyzetének javítását, a természetes állományok visszaállítását, a természetes élőhelyek rehabilitációját és az integrált ártérkezelés kialakítását.</p> <p>A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása érdekében a hagyományos technikákon alapuló extenzív tógazdasági haltermelők többek között a természet és a biológiai sokféleség megőrzéséért és javításáért, valamint a tájképi elemek megóvásáért nyújtott szolgáltatásaikért részleges kompenzációs támogatást igényelhetnek.</p> <p>Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi és hatásértékelés</p>
<p>Az értékelés során megválaszolendő főbb kérdések</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Milyen mértékben teljesültek a MAHOP 1.2 és 2.5 intézkedéseiben megfogalmazott, adott értékelési fókuszterülethez kapcsolódó célkitűzések, és ez mennyire tulajdonítható a MAHOP keretében biztosított támogatásoknak? - Hogyan járul hozzá a MAHOP környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának célja a horgászati célú Nemzeti Halgazdálkodási és Horgászati Stratégia és az Országos Horgászati Hálózati Programban meghatározott célok teljesüléséhez? - Hogyan járul hozzá a MAHOP környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra, valamint a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javításának célja a Partnerségi Megállapodásban, a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Programban (2015-2020), az OFTK-ben, az Európa 2020 Stratégiában, valamint a Nemzeti Reform Programban meghatározott célok teljesüléséhez? - Mennyi a fókuszterülethez tartozó, környezetvédelmi szolgáltatásokat nyújtó gazdaság (projektszám, tóterület és támogatási összeg)? - Mennyi a fókuszterülethez tartozó, a természetesvizek rehabilitációját szolgáló projekt (projektszám, hatásterület és támogatási összeg)? - Mennyire van összhangban a vízi környezet biológiai sokféleségének védelme és helyreállítása, valamint az akvakultúrával összefüggő ökoszisztémák javításához kapcsolható eredményindikátorok teljesülése a NAS félidős és célidőszaki monitoring mutatóival és stratégiai mutatószámaival? - Vannak-e a fókuszterülethez kapcsolódó komponens tartalmú intézkedések végrehajtását és hatékonyságát negatívan befolyásoló tényezők? - Mennyire gazdaságos, hatékony és szabályos a támogatások felhasználása? - Mekkora a támogatási szerződésekkel lekött és a vizsgált időszak végéig elszámolt összegek aránya a teljes támogatási kerethez képest? - Mekkora a támogatási koncentráció, azaz az egy támogatási szerződésre jutó (uniós és hazai) támogatás átlagos összege?

	<ul style="list-style-type: none"> - Mekkora a jelen fókuszterülethez kapcsolódó felhívásokon belül a támogatás felhasználás hatékonysága (mennyi a visszavont támogatási kérelmek/elállások száma, összege és mekkora a fel nem használt forrás)? - Mekkora a kedvezményezettnek számára a támogatási szerződésben megítélt és a vizsgált időszak végéig elszámolt támogatás aránya?
Értékelési módszerek	<p>Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a támogatott projektekre kapott forrás felhasználásának hatékonysági vizsgálata • a kedvezményezettek által vállalt eredményindikátorok elemzése <p>Monitoring adatok elemzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött adatok értékelése és/vagy a meghatározott szervezet által szolgáltatott adatok alapján • a támogatási intézményrendszeri adatok értékelése
Adatforrások	<ul style="list-style-type: none"> • az Irányító Hatóságtól és/vagy a Monitoring Bizottság tagjaitól és/vagy a támogatási intézményrendszer egyéb szereplőitől gyűjtött információ a környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító, illetve a környezet állapotának és a természetes élőhelyek javítására irányuló komponens tartalmú projektek végrehajtására vonatkozóan, beleértve az Éves Végrehajtási Jelentésekben és más releváns dokumentumokban foglalt információkat • a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal által üzemeltetett Országos Halgazdálkodási Adattár adatai a természetes vizek vonatkozásában (1.2. intézkedés) • a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer és szekunder adatok
Értékelés időbeli keretei	<p>2018. 03. 31-ig – 2017. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2019. 03. 31-ig – 2018. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2020. 03. 31-ig – 2019. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2021. 03. 31-ig – 2020. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2022. 03. 31-ig – 2021. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2023. 03. 31-ig – 2022. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>legkésőbb 2023. november 30-ig – összegző dokumentumhoz</p>
Értékelés időtartama	három hónap
Kezdet dátuma	2018. január 1.

V. A halfogyasztási szokások változása, a fogyasztói magatartás változása, a fogyasztói igényekhez való alkalmazkodás, termékfejlesztés.

Az értékelési feladat indokoltsága:

Az ETHA-ban uniós prioritás a piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása. Egyedi célkitűzés a halászati és akvakultúra termékek piacszervezésének javítása és a halmarketing támogatása.

Kapcsolódó intézkedések:

- 5.3.2 intézkedés: Kommunikációs és promóciós kampány a halfogyasztás népszerűsítésére (Kapj rá!)

Közvetetten kapcsolódó intézkedések a haltermelés fokozása és a piacképes haltermékek előállítása szempontjából:

- 2.2. intézkedés: Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása
- 2.3 intézkedés: A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése
- 5.3.3 intézkedés: A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása

Szakmai háttér:

Jelenleg Magyarországon a halgazdálkodási ágazatban nincs egy minden gazdasági szereplő által elfogadott és egységesen értelmezett minőségpolitika. Emiatt rendkívül heterogén technológiai megoldásokkal nagyon sokféle minőségű halat állítanak elő. Emiatt nem beszélhetünk egységesen jó, standardizált „minőségi hazai halról”, amely probléma leginkább a ponty, mint a hazai akvakultúra-ágazat „kenyérhala” esetében merül fel. A fogyasztói bizalom javításának és a halfogyasztás növelésének elengedhetetlen feltétele a haltermékek általános minőségi szintjének javítása és standardizálása.

Halfogyasztásunk jellemzője a keresztény ünnepekhez (karácsony, húsvét) kötődő pontydominancia és a tengeri termékek közel ötven százalékos aránya. Szakértői becslések alapján karácsonykor a megtermelt étkezési pontymennyiség mintegy 35-37 százaléka kerül értékesítésre. A szakértői becslések az arány csökkenését jelzik, azonban ez nem azt jelenti, hogy kevesebb hal fogyna karácsonykor, hanem inkább azt, hogy a kitartó halfogyasztást növelő akcióknak is köszönhetően évközben is egyre több halat eszünk. Azt elmondhatjuk, hogy az ünnepek előtt halhiány nem szokott lenni, az igényelt halmennyiség és ezen belül a ponty, mint

„kenyérhal”, mind mennyiségileg, mind minőségileg rendelkezésre állt. Halfogyasztásunk ösztönzése kétirányú. Egyrészt a HOP és a MAHOP társfinanszírozott támogatásait is felhasználva ösztönöztük és ösztönözzük a gyakoribb halfogyasztást és a rendelkezésre álló édesvízi halválaszték szélesebb körű felhasználását. Másrészt a termelésnöveléssel és a magasabb szintű feldolgozással és termékfejlesztéssel igyekszünk csökkenteni az import termékek arányát. Itt emelnék ki a „Kapj rá!” kampányt, amely már mindkét támogatási ciklusban egy szervezett és felépített stratégia mentén végzi tevékenységét – azaz a halfogyasztásra ösztönző kampányt.

Tisztában vagyunk a tengeri haltermékek fontos szerepével és azzal is, hogy a halfogyasztás növelése az elsődleges cél a magyarországi lakosság szempontjából. Ezért a hosszú távú stratégia egyik fontos eleme a hazai termelésű halaink és az import egészséges arányának megtartása. Itt jegyezzük meg, hogy Magyarország édesvízi halból gyakorlatilag önellátó.

A halfogyasztást is befolyásoló tényezők közül kiemelnék azt a tényt, hogy az egyre csökkenő tengeri fogások és egyre inkább veszélybe kerülő tengeri halpopulációk ellenére a hal iránti kereslet egyre inkább növekszik. Ezt a növekvő keresletet csak a dinamikusan növekvő világszintű akvakultúra képes kielégíteni.

A haltermékek fogyasztói árainál a drágaság-olcsóság elemzésénél figyelembe kell venni a halfajok közötti kulináris értékbeli különbséget és a kereskedelmi lánc hosszát. Az első esetben a tengeri halakra jó példa a hekk és a lazac, az édesvíziek esetében a keszeg és a süllő. A második esetben a rövid láncra példa a termelő által közvetlenül a halastó partján eladott hal, a hosszúra az étteremben felszolgált halból készített fogás. Árfelhajtó tényezőt jelentenek az import esetében a nem EU tagállamoknál a behozatali vámok és általában a tárolási költségek. A magasabb feldolgozottsági szintű konyhakész termékek előállítását a halfeldolgozók végzik, amelyeket fel kell építeni, a gépsorokat be kell szerezni és szervizelni, de a fizikai és irányítási munkát végző emberek bére és bért terhelő járuléka is befolyásolja, növelik a hal árát.

Az árak alakulásában döntő jelentőségű az önköltség. A halastavakat, az intenzív üzemi rendszereket és a hozzájuk tartozó infrastruktúrát meg kell építeni, és jó műszaki állapotban fenn kell tartani. Itt is számolni kell a fenntartási és amortizációs költségekkel, amik szintén a hal árát növelik. A halastavakban termelt halak önköltségének legjelentősebb részét a felnevelésükre fordított takarmány ára teszi ki. Az állattenyésztési ágazatokat tekintve, a gazdasági állatok közül a halak – lévén változó testhőmérsékletűek – érik el leglassabban az ún. piaci súlyt. Például a

mennyiségileg legfontosabb halunk, a ponty, három év alatt nő meg piaci méretűre, de az intenzív rendszerekben nevelt halak esetében is kb. másfél év ez az idő. A halgazdaságokban emberek végzik a munka nagy részét - a munkaerőnek is jelentős költségvonzata van. A halat nevelő közegnek, a víznek is ára van, bár a termelők igyekeznek minél víztakarékosabban termelni. Itt kell megemlíteni az energia- és gépköltségeket is, mert a takarmányt és a halakat telepen belül is kell szállítani.

A hal fogyasztói árának fontos összetevője az áfa. A fogyasztó, mint végfelhasználó nem rendelkezik áfa-visszaigénylési joggal. Emiatt a vásárlói döntést nagyban befolyásolja a magas áfatartalom miatti magas ár a helyettesítő termékekhez képest. Szerencsére 2018-ban a hal áfatartalma lecsökkent 27 százalékról 5 százalékra. Ugyanakkor fel kell hívni a figyelmet arra, hogy bár az áfacsökkenés némileg csökkenti a más hústermékekkel szembeni versenyhátrányt, teljesen nem fogja azt megszüntetni, mivel a közvetlen fogyasztásra kerülő hústermékek egymással is versenyeznek. Szembe kell néznünk azzal, hogy a hal a jelenlegi magyar termelési technológia és piaci helyzet mellett aránylag drága termék, amely nehezen állja a konkurenciát más hústermékekkel, különösen, amíg a magyar lakosság vásárlási döntéseiben az ár a meghatározó szempont. Ezen a helyzeten persze lehet és kell is változtatni, de ez komplex intézkedéseket igényel, amelyekben egyaránt fontos az önköltséget csökkentő innovatív technológiai megoldások elterjesztése, a jó minőségű konyhakész termékeket előállító feldolgozóüzemek támogatása, a minőségi termékeket megkülönböztető és a vásárlói bizalmat növelő tanúsítási és nyomonkövetési rendszerek kialakítása, valamint a konzervatív hazai halfogyasztási szokások megváltoztatását célzó marketing intézkedések bevezetése. Ebben a tekintetben megint csak nagy szerepe lehet a MAHOP-nak.

Az értékelés módszertana:

Értékelés fókuszterülete	A halfogyasztási szokások változása, a fogyasztói magatartás változása, a fogyasztói igényekhez való alkalmazkodás, termékfejlesztés.
Értékelési fókuszterület indoklása	<p>Uniós prioritás a piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása. Egyedi célkitűzés a halászati és akvakultúra termékek piac-szervezésének javítása és a halmarketing támogatása. Ezzel összhangban a MAHOP támogatja a piaci értékesítési feltételek javítását – köztük a termelői és szakmaközi szervezetek létrehozását, az új piacok felkutatását és a forgalomba hozatali feltételek javítását, a minőség javítását és a hozzáadott érték emelését, valamint a halfogyasztás növelését szolgáló piaci marketing és promóciós kampányokat –, illetve az energiatakarékos, környezetbarát, az élelmiszerbiztonsági követelményeknek maradéktalanul megfelelő halfeldolgozás fejlesztését, az új vagy továbbfejlesztett termékekhez, új vagy továbbfejlesztett feldolgozási eljárásokhoz, illetve új vagy továbbfejlesztett gazdálkodási és szervezési rendszerekhez vezető tevékenységeket, valamint a konyhakész, szátkamentes, nagy hozzáadott értékű feldolgozott haltermékek előállítását.</p> <p>Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi és hatásértékelés</p>
Az értékelés során megválaszolandó főbb kérdések	<ul style="list-style-type: none"> - Milyen mértékben teljesültek a MAHOP-ban megfogalmazott, halfogyasztás-növelési célkitűzések, és ez mennyire tulajdonítható a MAHOP keretében biztosított támogatásoknak? - Mennyire van összhangban a halfogyasztás eredményindikátorának teljesülése a NAS félidős és célidőszaki monitoring mutatóival és stratégiai mutatószámaival? - Mennyi a haltermelés fokozása és a piacképes haltermékek előállítása szempontjából kiadott támogatási szerződésekkel lekötött és a vizsgált időszak végéig elszámolt összegek aránya a teljes támogatási kerethez képest?
Értékelési módszerek	<p>Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a támogatott projektekre kapott forrás felhasználásának hatékonysági vizsgálata • eredményindikátorok elemzése <p>Monitoring adatok elemzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött adatok értékelése és/vagy a meghatározott szervezet által szolgáltatott adatok alapján <p>A támogatási intézményrendszeri adatok értékelése. Interjúk készítése. Statisztikai adatok elemzése.</p>
Adatforrások	<ul style="list-style-type: none"> • a támogatási intézményrendszerben a tárgyban keletkezett elemzések, dokumentumok, a támogatottak pályázatai • a “Kapj rá!” program keretében a kedvezményezettől kapott adatok

	<ul style="list-style-type: none"> • a lehalászás jelentések és az export-import statisztikai adatok
Értékelés időbeli keretei	2018. 03. 31-ig – 2017. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2019. 03. 31-ig – 2018. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2020. 03. 31-ig – 2019. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2021. 03. 31-ig – 2020. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2022. 03. 31-ig – 2021. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2023. 03. 31-ig – 2022. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez legkésőbb 2023. november 30-ig – összegző dokumentumhoz
Értékelés időtartama	három hónap
Kezdet dátuma	2018. január 1.

VI. Kutatás, fejlesztés, technológiai innováció

Az értékelési feladat indokoltsága:

Az Európa 2020 Stratégia K+F célkitűzésével összhangban ETHA uniós prioritás a környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása, valamint a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása. Mindezek alapján a MAHOP támogatja az innovatív módszereket és technológiákat – a halgazdálkodási ágazat szereplőinek versenyképességét szolgáló termék- és folyamatinnovációkat, amelyek a halnevelés és a hallal való bánás új módszereinek alkalmazásán, új vagy lényegesen javított termékek, új, jó piaci potenciállal rendelkező tenyésztett halfajok, új vagy tökéletesített irányítási és szervezési rendszerek bevezetésén keresztül történnek.

Kapcsolódó intézkedések:

- 2.1. intézkedés: Az akvakultúra terén történő innováció ösztönzése
- 2.2. intézkedés: Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása
- 2.3 intézkedés: A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése
- 5.3.3. intézkedés: A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása

Szakmai háttér:

A kutatás-fejlesztést és a technológiai innovációt elsősorban a MAHOP 2.1. intézkedése támogatja, de a fókuszterület végrehajtásának értékelése nem szűkíthető le egyedül ennek az intézkedésnek a vizsgálatára. Az innovatív technológiai megoldások fejlesztése és elterjesztése kulcsfontosságú mind az akvakultúrás termelés, mind a halfeldolgozás fejlesztésében, innováció nélkül nem érhető el sem a hazai haltermelők versenyképessége, sem a halfogyasztás érdemi növekedése. Köztudott, hogy (a pozitív példák ellenére) a hazai halas ágazat innovációs készsége meglehetősen alacsony. Emiatt a MAHOP előkészítése során stratégiai prioritás volt az innovációs komponens erősítése, az innovatív pályázatok kiemelt támogatása. Így a fejlesztések innovatív jellege erős elvárás a MAHOP 2.2, 2.3 és 5.3.3 intézkedései keretében támogatott projekteknél. Ezen intézkedéseknél vizsgálni kell a MAHOP KFI-célkitűzéseinek megvalósulását és az EU 11 tematikus célkitűzése közül az EU 1. tematikus cél (A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése) teljesüléséhez való hozzájárulást.

Az értékelés elvégzésénél kiemelten kell törekedni a monitoring mutatók teljesülésének eredményorientált vizsgálatára. Az értékelések során fontos szempont a reprezentativitás, vagyis az értékelésnek átfogó képet kell nyújtania a halgazdálkodási ágazat fejlődéséről, és a támogatások hozzájárulásáról ehhez a fejlődéshez.

Az értékelés módszertana:

Értékelés fókuszterülete	Kutatás, fejlesztés, technológiai innováció
<p>Értékelési fókuszterület indoklása</p>	<p>ETHA uniós prioritás a környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása, valamint a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása. Ezzel összhangban a MAHOP támogatja az innovatív módszereket és technológiákat – a halgazdálkodási ágazat szereplőinek versenyképességét szolgáló termék- és folyamatinnovációkat, amelyek a halnevelés és a hallal való bánás új módszereinek alkalmazásán, új vagy lényegesen javított termékek, új, jó piaci potenciállal rendelkező tenyésztett halfajok, új vagy tökéletesített irányítási és szervezési rendszerek bevezetésén keresztül történnek.</p> <p>Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi</p>
<p>Az értékelés során megválaszolandó főbb kérdések</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Milyen mértékben teljesültek a MAHOP 2.1, 2.2, 2.3 és 5.3.3. intézkedéseiben megfogalmazott, KFI-hez kapcsolódó célkitűzések, és ez mennyire tulajdonítható a MAHOP keretében biztosított támogatásoknak? - Hogyan járul hozzá a MAHOP 2.1 intézkedés teljesülése a Partnerségi Megállapodásban, az OFTK-ben, az Európa 2020 Stratégiában, valamint a Nemzeti Reform Programban meghatározott KFI célok teljesüléséhez? - Hogyan változott az összes és az intenzív akvakultúra-termelés mennyisége és értéke, valamint a belföldi származású feldolgozott haltermékek mennyisége? - Mennyire van összhangban a KFI-hez kapcsolható eredményindikátorok teljesülése a NAS félidős és célidőszaki monitoring mutatóival és stratégiai mutatószámaival? - Melyek a MAHOP 2.1-es intézkedése keretében megvalósuló projektek legjellemzőbb kutatási területei? - Jellemzően milyen innovatív elemek valósulnak meg a MAHOP 2.2, 2.3 és 5.3.3-as intézkedések keretében? - Mekkora a támogatási koncentráció, azaz az egy támogatási szerződésre jutó (uniós és hazai) támogatás átlagos összege? - Mekkora a támogatási szerződésekkel lekötött és vizsgált időszak végéig elszámolt összegek aránya a teljes támogatási kerethez képest? - Mekkora a jelen fókuszterülethez kapcsolódó felhívásokon belül a támogatás felhasználás hatékonysága (mennyi a visszavont támogatási kérelmek/elállások száma, összege és mekkora a fel nem használt forrás)?
<p>Értékelési módszerek</p>	<p>Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a támogatott projektekre kapott forrás felhasználásának hatékonysági vizsgálata • a kedvezményezettek által vállalt eredményindikátorok elemzése • a támogatott projektek földrajzi eloszlásának vizsgálata

	<p>Esettanulmány készítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • egy best practice bemutatása, hogy a MAHOP támogatás segítségével hogyan került megvalósításra egy példaértékű, innovatív projekt vagy innovatív elemeket (is) tartalmazó projekt <p>Monitoring adatok elemzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött adatok értékelése és/vagy a meghatározott szervezet által szolgáltatott adatok alapján <p>A támogatási intézményrendszeri adatok értékelése.</p>
Adatforrások	<ul style="list-style-type: none"> • az Irányító Hatóságtól és/vagy a Monitoring Bizottság tagjaitól és/vagy a támogatási intézményrendszer egyéb szereplőitől gyűjtött információ a KFI komponenset tartalmazó projektek végrehajtására vonatkozóan, beleértve az Éves Végrehajtási Jelentésekben és más releváns dokumentumokban foglalt információkat • a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer adatok
Értékelés időbeli keretei	<p>2018. 03. 31-ig – 2017. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2019. 03. 31-ig – 2018. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2020. 03. 31-ig – 2019. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2021. 03. 31-ig – 2020. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2022. 03. 31-ig – 2021. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2023. 03. 31-ig – 2022. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>legkésőbb 2023. november 30-ig – összegző dokumentumhoz</p>
Értékelés időtartama	három hónap
Kezdet dátuma	2018. január 1.

VII. Vállalkozások, különösen a kkv-k versenyképességének javítása, a helyi gazdaság erősödése

Értékelési feladat indokltsága:

ETHA uniós prioritás az akvakultúra-ágazati vállalkozások és különösen a KKV-k versenyképességének és életképességének fokozása (beleértve a munkakörülmények javítását), valamint a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása.

Kapcsolódó intézkedések:

- 2.2. intézkedés: Az akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása
- 2.3 intézkedés: A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése
- 2.4. intézkedés: Az akvakultúrába történő környezetvédelmi célú beruházások
- 5.3.1 intézkedés: A halászati termékekre és akvakultúra-termékekre irányuló piaci értékesítési intézkedések támogatása
- 5.3.3. intézkedés: A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása

Szakmai háttér:

A Partnerségi Megállapodás a halgazdálkodás szempontjából az EU 11 tematikus célkitűzése közül az EU 1. tematikus cél (A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése) és az EU 3. tematikus cél (A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági - az EMVA keretében -, illetve a halászati és akvakultúra-ágazat - az ETHA keretében - versenyképességének javítása) keretében tárgyalja a KKV szektor helyzetét és fejlesztésének lehetőségeit.

A KKV szektor a versenyképesség terén négy nagy kihívással néz szembe:

- A gazdasági dualitás oldása.
- A KKV-k növekedési és innovációs potenciáljának erősítése.
- A vállalkozások nehezen jutnak fejlesztési forrásokhoz, sőt, helyzetük ezen a téren a 2008-ban kitört globális pénzügyi válság miatt jelentősen romlott.
- A KKV szektort, a vállalkozások méretéből és erőforrásaik szűkösségéből adódóan, különösen aránytalanul sújtják az adminisztrációs terhek. Ezért Magyarország Kormánya – összhangban az uniós országspecifikus ajánlásokkal – több intézkedést is megvalósított, melyekkel oldani igyekezett az ilyen jellegű problémákat.

A halgazdálkodási vállalkozások számára működésük feltételeinek javulása, az együttműködés erősítése, vagy az új piacra vagy új működési módra váltás jelenthet előrelépést. A különböző helyzetű vállalkozások számára más és más tényezők a meghatározóak, más együttműködési lehetőségek kínálóznak, mások a piacváltás opciói – amit a merev, tisztán ágazati vagy területi megközelítés nem tud teljeskörűen kiszolgálni. A KKV fejlesztések minden esetben innovációs tevékenységek támogatására is irányulnak.

Az ETHA uniós prioritásaival hozzájárul az Európa 2020 Stratégia megvalósításához, valamint a KHP végrehajtásához. Működése során – a halászat és az akvakultúra ágazat, valamint a kapcsolódó tevékenységek fenntartható fejlesztése érdekében az 1303/2013/EU rendeletben említett megfelelő tematikus célokat tükröző prioritások érvényesítésére törekszik. Eszerint a környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása többek között az akvakultúra-ágazati vállalkozások és különösen a KKV-k versenyképességének és életképességének fokozása, beleértve a biztonság és a munkakörülmények javítását című konkrét célkitűzés révén valósul meg.

A MAHOP kötelező kísérő dokumentuma a NAS, a következőket állapítja meg:

„Magyarországon a halgazdálkodás fejlesztése és támogatása az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt is egy hosszú távú stratégia megvalósulását segítette elő. Fő céljai a fenntartható fejlődés biztosítása mellett a fogyasztók magas minőségű haltermékekkel való ellátása (a halfogyasztás folyamatos növelése) és az ágazat, elsősorban a kis- és középvállalkozások (a kkv-k) hosszú távú megélhetésének biztosítása. Ugyancsak célja a természetes vizeink halállományának növelése és biodiverzitás megóvása.”

Mindezekből következően látható, hogy a magyar halgazdálkodás támogatási rendszerében a KKV-k kiemelt szerepet kapnak.

Az értékelés módszertana:

Értékelés fókuszterülete	Vállalkozások, különösen a kkv-k versenyképességének javítása, a helyi gazdaság erősödése
<p>Értékelési fókuszterület indoklása</p>	<p>A NAS fő célja régóta a fogyasztók minőségi haltermékekkel való ellátása és az ágazat, elsősorban a KKV-k fenntartható fejlődésének biztosítása. Hazánk haltermelésének gerincét az extenzív, hagyományos és fenntartható technológiára alapozott tógazdaságok adják. Nagy szerepük van az élelmiszer-biztonságban, illetve hozzájárulnak a vidéki területeken a munkahelyteremtéshez, mint bizonyos területeken a fő foglalkoztatók. Eme ágazati szereplők túlnyomó többsége a KKV méretkategóriába tartozik.</p> <p>A MAHOP 2.B egyedi célkitűzése (Az akvakultúra-ágazati vállalkozások és különösen a kkv-k versenyképességének és életképességének fokozása, beleértve a biztonság és a munkakörülmények javítását) kapcsolódik leginkább a KKV-k támogatásához, de a standard eljárásrendben meghirdetett, valamennyi beruházásra irányuló intézkedésre lehetősége van az e méretkategóriába tartozó gazdasági szereplőknek pályázni.</p> <p>A MAHOP 2.B egyedi célkitűzés alá tartozó intézkedések főleg az EU 11 tematikus célkitűzése közül az EU 3. tematikus célterülethez (A KKV-k versenyképességének fokozása) kapcsolódnak.</p> <p>Az ETHA miatt a Partnerségi Megállapodás külön kitér a halászati és akvakultúra ágazatra, de a mezőgazdasághoz kapcsolódó kijelentések általában a halgazdaságokat működtető vállalkozásokra is vonatkoznak.</p> <p>Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi és hatásértékelés</p>
<p>Az értékelés során megválaszolandó főbb kérdések</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Milyen mértékben teljesültek a MAHOP 2.2, 2.3, 2.4, 5.3.1 és 5.3.3 intézkedéseiben megfogalmazott, az adott értékelési fókuszterülethez kapcsolódó célkitűzések, és ez mennyire tulajdonítható a MAHOP keretében biztosított támogatásoknak? - Hogyan aránylik a releváns intézkedések keretében támogatásban részesített KKV méretű szereplők száma a nem KKV kedvezményezettek által végrehajtott projektek számához? - Milyen mértékű a KKV-k által végrehajtott projektek hozzájárulása a releváns intézkedésekhez kapcsolódó indikátorok változásához? - A KKV-k által megvalósított projektek milyen mértékben járultak hozzá az akvakultúras termelés növekedéséhez? - Mennyire van összhangban az eredményindikátorok teljesülése a NAS félidős és célidőszaki monitoring mutatóival és stratégiai mutatószámaival? - Megfelelően elősegítik-e az alkalmazott eljárások és intézkedések a MAHOP 2.2, 2.3, 2.4, 5.3.1 és 5.3.3 intézkedéseiben megfogalmazott fókuszterülethez kapcsolódó célkitűzések elérését? - Vannak-e az intézkedések KKV-k általi végrehajtását és hatékonyságát negatívan befolyásoló tényezők? - Mekkora a támogatási koncentráció, azaz az egy támogatási szerződésre jutó

	<p>(uniós és hazai) támogatás átlagos összege?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mekkora a jelen fókuszterülethez kapcsolódó felhívásokon belül a támogatás felhasználás hatékonysága (mennyi a visszavont támogatási kérelmek/elállások száma, összege és mekkora a fel nem használt forrás)? - Mekkora a támogatási szerződésekkel lekötött és vizsgált időszak végéig elszámolt összegek aránya a teljes támogatási kerethez képest?
Értékelési módszerek	<p>Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a támogatott projektekre kapott forrás felhasználásának hatékonysági vizsgálata • a kedvezményezettek által vállalt eredményindikátorok elemzése <p>Esettanulmány készítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • egy best practice bemutatása arra vonatkozóan, hogy a MAHOP támogatás segítségével hogyan került megvalósításra egy példaértékű, KKV által megvalósított beruházás <p>Interjúk készítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött adatok értékelése és/vagy a meghatározott szervezet által szolgáltatott adatok alapján <p>A támogatási intézményrendszeri adatok értékelése.</p>
Adatforrások	<ul style="list-style-type: none"> • az Irányító Hatóságtól és/vagy a Monitoring Bizottság tagjaitól és/vagy a támogatási intézményrendszer egyéb szereplőitől gyűjtött információ a KKV-k által megvalósított projektekre vonatkozóan, beleértve az Éves Végrehajtási Jelentésekben és más releváns dokumentumokban foglalt információkat • a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer adatok
Értékelés időbeli keretei	<p>2018. 03. 31-ig – 2017. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2019. 03. 31-ig – 2018. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2020. 03. 31-ig – 2019. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2021. 03. 31-ig – 2020. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2022. 03. 31-ig – 2021. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>2023. 03. 31-ig – 2022. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez</p> <p>legkésőbb 2023. november 30-ig – összegző dokumentumhoz</p>
Értékelés időtartama	három hónap
Kezdés dátuma	2018. január 1.

VIII. Az esélyegyenlőségi és munkahely-teremtési célok érvényesülése

Az értékelési feladat indoklása:

Az 1303/2013/EU rendelet 7. cikkével összhangban a MAHOP is figyelembe veszi a horizontális elvek érvényesülését, és magában foglalja az ezt célzó intézkedések leírását (a férfiak és a nők esélyegyenlősége, a hátrányos megkülönböztetés tilalma).

Kapcsolódó intézkedések:

A horizontális elvek és célkitűzések valamennyi MAHOP intézkedésben megjelennek.

Szakmai háttér:

A Partnerségi Megállapodás szerint az ESB alapok megvalósításával kapcsolatos horizontális elvek és célkitűzések alkalmazása között szerepel a férfiak és nők közötti egyenlőség, a diszkriminációmentesség és a hozzáférhetőség elősegítése. Az európai horizontális politikákkal összhangban Magyarországon a hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségéért, valamint integrációjáért, illetve befogadásáért szükséges tenni a 2014-2020-as fejlesztéseken keresztül is.

Az esélyegyenlőség érdekében biztosítani kell a fejlesztésekben:

- a nők és férfiak esélyegyenlőségét a foglalkoztatási, a szociális, az egészségügyi, a közlekedési, az oktatási és képzési szolgáltatásokban, a közkincsekhez, a közjavakhoz, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférésben, kiemelt figyelemmel a kisgyermekes nőkre és férfiakra, illetve a gyermeküket egyedül nevelő szülőkre;
- a fogyatékos személyek esélyegyenlőségének biztosítása az épített környezethez, az információhoz és kommunikációhoz, valamint a fejlesztésekkel érintett szolgáltatásokhoz való hozzáférhetőségben;
- a fogyatékos személyek esélyegyenlőségét a foglalkoztatásban.

A diszkriminációmentesség érdekében biztosítani kell a fejlesztésekben:

- a roma közösségek és a roma nemzetiségű emberek esélyegyenlőségét a foglalkoztatásban, a szociális és egészségügyi, az oktatási, a képzési szolgáltatásokban, valamint a lakhatásban (kiemelt figyelmet fordítva a roma nőkre a fejlesztések során és a mutatók mindegyikénél);
- a nők esélyegyenlőségét a foglalkoztatásban, kiemelten az azonos munkáért járó azonos javadalmazásban.

A fenti célcsoportok érdekképviseletével foglalkozó nem kormányzati szervek reprezentatív képviselőiteinek helyet kellett kapniuk az operatív program monitoring bizottságában.

A MAHOP horizontális elveket tárgyaló részében szerepel a férfiak és a nők esélyegyenlőségének kérdésköre. A vidékfejlesztés során a nők foglalkoztatásának előmozdítása prioritásként jelenik meg a MAHOP intézkedésekben. A férfiak és nők esélyegyenlőségének elve horizontális elvként érvényesül minden intézkedés esetében. A támogatott intézkedések esélyegyenlőséghez való hozzájárulását a programkészítés, az irányítás, a monitoring és az értékelés során egységesen figyelembe veszik annak érdekében, hogy az egyes tevékenységek kimeneteinek előnyeit a nők és a férfiak egyaránt élvezhessék. Különös figyelmet fordítanak arra, hogy kerüljenek minden olyan intézkedést, amely sértheti a férfiak és nők esélyegyenlőségének elvét. A MAHOP nem támogat olyan projektet, amely negatívan befolyásolja a férfiak és nők esélyegyenlőségét.

Annak érdekében, hogy a MAHOP hozzájáruljon az esélyegyenlőségi célkitűzésekhez, azaz a nők és a férfiak közötti társadalmi egyenlőséghez, az alábbi szempontok kiemelt figyelmet kapnak:

- a férfiak és a nők közötti egyenlőség elengedhetetlen a gazdasági növekedés és a versenyképesség javításához;
- más EU tagállamokhoz hasonlóan Magyarországnak is tovább kell erősítenie elköteleződését a nők foglalkoztatása és más területeken is történő támogatása mellett (pl. annak érdekében, hogy a magánéletet és a munkavégzést jobban összeegyeztethessék);
- valamennyi intézkedésnek figyelembe kell vennie a nemek közötti egyenlőség napi gyakorlatba épülésének szempontját.

Azonban e kérdés tárgyalása során megjegyzendő, hogy a hagyományos halgazdaságok és haltenyésztés évszázadok óta a nehéz fizikai munkát bíró férfiak foglalkoztatásán alapul. Manapság és a jövőben is a női személyi állomány magasabb foglalkoztatottsága a termeléssel és a halászattal kapcsolatos adminisztratív feladatok mellett az intenzív haltermelés és halfeldolgozás területén lehetséges. A pályázati kiírások magukban foglalják a férfiak és a nők esélyegyenlőségére vonatkozó információkat, amelyeket a projekt tervezése és megvalósítása során figyelembe kell venni.

Másik fontos horizontális elvi kérdés a hátrányos megkülönböztetés tilalma. A MAHOP-nak alapvető eleme a hátrányos megkülönböztetés tilalma és az esélyegyenlőség támogatása, azt valamennyi uniós prioritás megvalósítása során tiszteletben tartják és támogatják. Az Irányító Hatóság a pályázatok során a pályázók esélyegyenlőségét nemre, rasszra és etnikai hovatartozásra, vallásra és lelkiismereti meggyőződésre, fogyatékosagra, életkorra vagy szexuális orientációra való tekintet nélkül biztosítja. Az operatív program tervezése, előkészítése és megvalósítása során minden csoport esetében ügyeltek és ügyelnek az egyenlő elbánásra és az esélyegyenlőségre. Valamennyi projekttel szemben elvárás a hátrányos megkülönböztetés tilalmának szemlélete és a maximálisan nyitott kommunikáció és együttműködés minden érintett csoporttal. A MAHOP nem támogat olyan projektet, amely sérti az esélyegyenlőség elvét.

Az értékelés módszertana:

Értékelés fókuszterülete	Az esélyegyenlőségi és munkahely-teremtési célok érvényesülése
<p>Értékelési fókuszterület indoklása</p>	<p>Az 508/2014/EU rendelet 29. cikkében a humán tőke, a munkahelyteremtés és a társadalmi párbeszéd előmozdítása keretében kimondja, hogy az ETHA többek között támogathatja a hálózatépítést, valamint a tapasztalatok és a bevált módszerek cseréjét az érdekelt felek között, beleértve a férfiak és nők esélyegyenlőségét előmozdító szervezeteket is. Ugyanakkor a Monitoring Bizottság feladatainak felsorolásakor külön kiemeli, hogy az Monitoring Bizottság megvizsgálja a férfiak és nők közötti egyenlőség, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés-mentesség előmozdítását célzó intézkedéseket, beleértve a fogyatékos személyek hozzáférését.</p> <p>Értékelés típusa: végrehajtási, eredményességi</p>
<p>Az értékelés során megválaszolandó főbb kérdések</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Milyen mértékben teljesültek a MAHOP-ban megfogalmazott esélyegyenlőségi célkitűzések, és ez mennyire tulajdonítható a MAHOP keretében biztosított támogatásokhoz kapcsolódó esélyegyenlőségi elvárásoknak? - Mennyiben érvényesült a Monitoring Bizottságban való részvételre vonatkozó kitétel? - Mennyire van összhangban az esélyegyenlőségi célkitűzések teljesülése a NAS célkitűzéseivel, az OFTK-ben, az Európa 2020 Stratégiában, valamint a Nemzeti Reform Programban meghatározottakkal? - Mennyire világosak és relevánsak az esélyegyenlőséggel kapcsolatos projektértékelési kritériumok? - Hogyan járul hozzá a MAHOP végrehajtása a Partnerségi Megállapodás 1.5.2. fejezetében foglalt esélyegyenlőségi célkitűzések megvalósításához?
<p>Értékelési módszerek</p>	<p>Célzott vizsgálatok a támogatottak körében:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a támogatott pályázatokban tett esélyegyenlőségi vállalások teljesülésének vizsgálata • a pályázati felhívásokban megfogalmazott esélyegyenlőségi elvárások teljesülésének vizsgálata <p>Interjúk készítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mélyinterjúk készítése a kedvezményezettekkel és/vagy az Irányító Hatósággal/Közreműködő Szervezettel az esélyegyenlőségi célok teljesülésének felmérése és a felmerült szabálytalanságok megismerése céljából <p>Monitoring adatok elemzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kedvezményezettek által a kötelező adatszolgáltatás keretében megküldött esélyegyenlőségi adatok értékelése és/vagy a meghatározott szervezet által szolgáltatott adatok alapján
<p>Adatforrások</p>	<ul style="list-style-type: none"> • az Irányító Hatóságtól és/vagy a Monitoring Bizottság tagjaitól és/vagy a

	<p>támogatási intézményrendszer egyéb szereplőitől gyűjtött információ a projektek esélyegyenlőségi vállalásainak teljesülésére vonatkozóan</p> <ul style="list-style-type: none"> • a minőségi és mennyiségi vizsgálatok során kapott primer és szekunder adatok
Értékelés időbeli keretei	<p>2018. 03. 31-ig – 2017. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2019. 03. 31-ig – 2018. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2020. 03. 31-ig – 2019. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2021. 03. 31-ig – 2020. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2022. 03. 31-ig – 2021. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez 2023. 03. 31-ig – 2022. évi Éves Végrehajtási Jelentéshez legkésőbb 2023. november 30-ig – összegző dokumentumhoz</p>
Értékelés időtartama	három hónap
Kezdés dátuma	2018. január 1.